

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • Január 2025 • Číslo 1

vojenský
čin
ročník
2024

**Rozhovor
s ministrom obrany
Robertom Kaliňákom**

Máme nových generálov

Prezident SR a hlavný veliteľ Ozborených síl SR Peter Pellegrini 13. decembra vymenoval a povýšil v Prezidentskom paláci sedem dôstojníkov slovenských ozbrojených síl do generálskych hodností. Tento krok podľa neho odráža ich pripravenosť zastávať najvyššie vojenské funkcie a zároveň je ocenením zásluh, schopností a odborných kvalít. „Služba v ozbrojených silách je nielen zamestnaním, ale poslaním – je to náročné, no ušľachtilé poslanie slúžiť štátu a plniť takú významnú úlohu, ako je jeho obrana a ochrana bezpečnosti jeho obyvateľov,“ povedal. Verí, že vážnosť hodností potvrdia príkladným plnením služobných povinností. „Je dôležité, aby vo vás ostatní vojaci nachádzali vzor správania, autoritu, ale aj oporu. Budte nároční k podriadeným a budte otvorení k nadriadeným,“ požiadal ich.

Do prvej generálskej hodnosti brigádny generál prezident vymenoval plukovníka Štefana Acsaia, plukovníka Norberta Hriba, plukovníka Rolanda Sabolčíka a plukovníka Csabu Németha. Zároveň povýšil do hodnosti generálmajor doterajšieho brigádneho generála Slavomíra Verčimáka a brigádneho generála Ivana Baloga, generálmajor Peter Babiar si prevzal povýšenie do vojenskej hodnosti generálporučík.

Foto: TASR

Vážení čitatelia mesačníka Obrana, vážení vojaci a kolegovia z rezortu obrany,

na prahu nového roka vám chcem poďakovať za vašu obetavú prácu, profesionalitu a odhodlanie, ktoré ste preukázali v uplynulom období. Svojím nasadením ste opäť potvrdili, že naše hodnotové nastavenie, postavené na cti, zodpovednosti, disciplíne a oddanosti službe je pevné a nemenné.

Uplynulý rok bol poznamenaný veľmi komplikovanou bezpečnostnou situáciou vo svete, ale i významnými spoločenskými zmenami v našej krajine a preveril každého z nás. Rok, ktorý je pred nami, bude nemenej náročný. Prinesie nám nielen nové reálne operačné úlohy, náročné cvičenia, ale i množstvo osobných a kolektívnych výziev. Opäť preverí našu profesionalitu, vojenské majstrovstvo, ako aj schopnosť individuálneho napredovania a tiež schopnosť pracovať ako jeden tím.

Som presvedčený, že všetky tieto skúšky zvládneme s vysokým osobným nasadením, ktoré si od nás naša služba vyžaduje.

Nezabúdajme, že naša práca nie je len povolaním, ale poslaním, ktoré má zásadný význam pre bezpečnosť našej vlasti.

Do nového roka vám prajem pevné zdravie, silu a entuziazmus na splnenie všetkých úloh, ktoré na nás čakajú. Nech máte dostatok energie na napĺňanie svojho poslania, a zároveň aj chvíle pokoja, radosti a lásky s vašimi rodinami.

Do roku 2025 vstúpme s odvahou a odhodlaním byť príkladom pre našich blízkych i širokú občiansku verejnosť.

Spoločne dokážeme veľké veci.

generál Daniel Zmeko

náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR

ČÍSLO MESIACA

Už **80 rokov** si slovenskí i českí vojaci pripomínajú **15. január** ako Deň delostrelectva a raketového vojska. Viaže sa k významnej bitke druhej svetovej vojny pri poľskom meste Jaslo. Bola súčasťou Visliansko-odrrianskej operácie. Pri Jasle sa **15. januára 1945** začal mohutný útok československého a sovietskeho delostrelectva. Trval **65 minút** a na každý z **40 km** prielomu bolo sústredených **130 až 200 delostreleckých hlavní**. Presná a mohutná delostrelecká paľba zničila nemecké obranné postavenia, guľometné hniezda, opevnenia a oporné body. **15. január** bol v roku **1949** vyhlásený za Deň delostrelectva.

- 2 Máme nových generálov
- 4 Vianoce v Lotyšsku
- 6 Čierny jastrab v zime
- 12 Pred cvičením Combined Resolve
- 14 Rozhovor s podpredsedom vlády a ministrom obrany SR Robertom Kaliňákom
- 18 TÉMA: Vojenský čin roka
- 24 Námorná vojna v Čiernom mori
- 26 Airbasy holandských špeciálov

- 28 Peklo menom SS7
- 30 Rytier z Jasla
- 32 Ako vojenčili Osmani
- 34 Očami srdca
- 36 Jubilejné rezortné prehliadky
- 38 Vojenské periodiká sú dnes dôležitejšie ako včera
- 41 Military English: Ceasefire
- 42 Žilínčania medzi elitou
- 45 Maschinengewehr Schwarzlose 1916
- 46 Čo predchádzalo vypuknutiu druhej svetovej vojny
- 47 Rad Červenej hviezdy ZSSR

NA TITULNEJ STRANE: Anketa Vojenský čin roka dovŕšila 27 rokov

Foto: Jakub Neubauer

NA ZADNEJ OBÁLKE: Vrtuľníky UH-60 M si v našich zimných podmienkach vyžadujú starostlivú prípravu • Foto: Štefan Jusko

Vianoce v Lotyšsku

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák spoločne s prezidentom SR Petrom Pellegrinim a náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom navštívili 4. decembra 115 vojačiek a vojakov, najmä delostrelcov, na základni Ādaži v Lotyšsku.

Slovenská republika je aktívne zapojená v mnohonárodnej bojovej skupine v Lotyšsku od roku 2017. Na pravidelných vyslaniach sa tam vystriedalo takmer 1 500 vojakov a vojačiek. Slovenské ozbrojené sily aktuálne na základni v Ādaži dopĺňali od roku 2020 mnohonárodnú skupinu Posilnenej Predsunutej prítomnosti (Enhanced Forward Presence) delostreleckým personálom a od roku 2021 aj so samohybnými húfnicami ZUZANA 2.

„Musím povedať, že dnes, počas celého dňa, som mal veľmi dobrý pocit a bol som veľmi hrdý, pretože som počul iba samé chvály na vás a vašu prácu, tak zo strany pána lotyšského prezidenta, ako aj zo strany velenia,“ uviedol prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl Slovenskej republiky Peter Pellegrini.

Pôsobenie Slovenska na misii v Lotyšsku má podľa šéfa rezortu obrany najmä dva aspekty: „Na tomto pôsobení mal šancu vystriedať sa prakticky celý delostrelecký oddiel. Na jednej strane tak mali vojačky a vojaci jedinečnú možnosť precvičiť si svoje spôsobilosti. Na druhej strane, na misiách sa zároveň preveruje aj technika v ostrom nasadení a náročných podmienkach. Vďaka tomu tak budú môcť aj naši výrobcovia zohľadniť skúsenosti a do budúcnosti zdokonaľiť nové modely a produkty.“

Touto rotáciou sa zároveň končí pôsobenie slovenských delostrelcov v tamtojšej mnohonárodnej bojovej skupine. Nahradiť ich slovenskí vojenský chemici. Minister poďakoval delostrelcom za reprezentáciu Slovenska a doplnil, že v Lotyšsku zanechávajú veľmi dobré meno. „Reprezentácia Slovenska, ktorej ste sa chopili, vám naozaj vyšla. Delostrelecké vojsko patrí k našim najlepšie vycvičeným spôsobilostiam a je v zahraničí veľmi oceňované,“ dodal R. Kaliňák.

Vzhľadom na to, že väčšinu vojačiek a vojakov v Ādaži čakali vianočné sviatky strávené plnením úloh ďaleko od domova, na základni sa počas návštevy servírovala kapustnica, vianočné pečivo a vojaci si pod stromčekom našli aj darčkové koše s tradičnými slovenskými špecialitami a work-outovú stanicu. Aj takto sa slovenská delegácia snažila vojakom a vojačkám slúžiacim v zahraničí vyjadriť vďaku za ich službu a navodiť atmosféru Vianoc, napriek tomu, že sú ďaleko od svojich blízkych.

Prezident Pellegrini okrem stretnutia so slovenskými vojakmi navštívil aj prezidenta Lotyšska Edgarsa Rinkēviča. Rokoval s ním o vzájomných vzťahoch, energetike i konflikte na Ukrajine.

Slovenských vojakov v Ādaži navštívil aj biskup – ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek. Deň patrónky delostrelcov svätej Barbory pripomenul celebrowaním svätej omše, na ktorej sa zúčastnili nielen vojaci a vojačky zo slovenského kontingentu, ale aj vojenský kapláni z Lotyšska, Kanady a Poľska.

Ordinár napokon odovzdal oceneným vojenským kaplánom, veliteľovi slovenského kontingentu pplk. Michalovi Némethovi a zástupcom slovenských vojakov poďakovanie za službu pri rozvoji duchovnej služby v podobe medaily sv. Šebastiána a ďakovných listov.

Foto: Jakub Neubauer, SITA,
Ordinariát OS a OZ SR

Čierny jastrab v zime

Čierny jastrab je odolný a obávaný americký dravec.
Slovenská zima však pre neho predstavuje náročné podmienky,
na ktoré sa treba dôkladne pripraviť.

Najväčšie nebezpečenstvo pre vrtuľníky predstavuje námraza. Usadzuje sa na nosnom a vyrovnávacom rotore a pri vodorovnom lete na všetkých častiach. Usadzovaním ľadu na vyrovnávacom rotore sa zhoršujú aerodynamické vlastnosti listov rotora a stráca sa jeho účinnosť. Pilot je v takejto situácii nútený používať väčšie výchylky pák ovládania riadenia, ak je námraza silná, nemusia stačiť ani maximálne výchylky, čím sa vrtuľník stáva neovládateľný. Ľad sa na listoch usadzuje nerovnomerne. Čím je nižšia teplota, tým väčšia časť listu je pokrytá ľadom. Námraza na listoch nosného rotora zväčšuje ich zaťaženie a negatívne ovplyvňuje obtekanie rotora. Tým sa poruší rovnováha a vzniká silná vibrácia. Námraze sú vystavené aj pitotové trubice, antény, čelné sklá, motory. Pri námraze pitotových trubíc nepracujú ukazovatele rýchlostí, výšky a variometre.

V Alabame nehrozila

Veliteľ 1. vrtuľníkovej letky prešovského krídla podplukovník Ján Zvalený pôsobí v OS SR už 30 rokov. Rodák Levoče, začínal lietať v Prešove ešte na Mi-2, nasledoval Mi-24, Mi-

17 a napokon UH-60 M (Čierny jastrab). Celkovo má nalietanych vyše 3 600 hodín, z toho vyše dvetisíc na UH-60 M. Má mnoho zážitkov zo zimného lietania. A aký je podľa neho rozdiel v lietaní oproti letu? „Prvoradý rozdiel je v teplote. V lete sa potíme, v zime mrzneme. Prehliadku robíme v zimnej bunde, ale pred nastúpením do kabíny si musíme zameniť bundu za vestu na prežitie. Spustím vrtuľník a vtedy je tam ešte strašná zima... Druhým faktorom je dohľadnosť. V lete nás väčšinou limitujú len búrky, ale od konca jesene prichádzajú nepríjemné hmly. A po znížení teploty prichádza aj námraza, ktorá je veľmi nebezpečná. Napriek tomu, že vrtuľník UH-60 i Mi-17 má protinámrazový systém, dochádza niekedy k dosť zaujímavým situáciám. Najmä na začiatku po preškolení v USA.“

Lietanie v chlade? Priznáva, že najviac zažili teploty mínus 20. V Prešove mali návštevu z Litvy, lebo tamojší piloti sa začínajú preškoľovať na Black Hawk a chceli od slovenských kolegov získať skúsenosti. Podplukovník Zvalený hovorí, že im pripomenuli, aby si dávali pozor na podmienky lietania v zime. Lebo Slováci boli na výcviku v USA v slnečnom štáte Alabama, kde zimu nepoznajú a preto aj odpo-

rúčania o zimnom lietaní nedostali. Nerobili ani kontrolu protinámrazového systému.

Doma na Slovensku bol síce v lete podporný americký tím, ale odišiel preč. „U nás sa začala zima a podľa manuálov sme sa oboznamovali, čo robiť. Kontroly sme podľa nich vedeli urobiť, ale narazili sme pri kontrole motorov na problémy. Na displeji sa ukázalo, že nesmieme lietať. Zisťovali sme, ako ďalej. Postup sme znova zopakovali, ale s rovnakým výsledkom. Preto sme volali pilotovi do USA, ktorý bol v lete u nás. Zobudili sme ho uprostred noci a pýtali sa, čo robiť. Povedal, že musíme počkať, kým sa prekontroluje protinámrazový systém motorov. Leteli sme po prvý raz ako čisto slovenská posádka do Popradu. Deň predtým sme leteli s Američanom, všetko bolo v poriadku. Keď sme leteli sami Slováci, zapli sme kúrenie a nefungovalo. Všetci sme počas letu poriadne premrzli. Američanovi sme o tom povedali a on sa spýtal: Prepli ste ten prepínač z jednej polohy do druhej? Tak sme už druhý raz vedeli čo a ako robiť a počas letu sme nemrzli. Na začiatku sme sa učili na

vlastných chybách. Lebo výcvik v USA bol v lete a na juhu, o nejakom kúrení či protinámrazovom systéme sa veľa nehovorilo. V tých podmienkach ani nebolo prečo,“ priznáva veliteľ letky.

Biela tma

Podplukovník Zvalený ako veliteľ letky pozorne sleduje rozlietanosť pilotov. Aby všetci mali dostatočné skúsenosti z lietania v každých podmienkach. Aj počas oblačnosti. Hovorí, že po prvej zime s vrtuľníkmi Black Hawk už vedeli, čo robiť, a najmä, čo nerobiť. „Teraz si len pred zimou všetko zopakujeme, pripomenieme. S novými pilotmi prechádzame zvláštnosti motorovej skúšky a lietanie v zime. Aj v zasneženej krajine, keď najmä krátko po snežení nevidieť obvyklé orientačné body. Aj to, že pri zásahu a pristáti do zasneženého terénu je potrebné tzv. vyčistiť plochu pod sebou. Lietanie v snehu? Naozaj boli situácie, keď už sme videli okolo seba len bielo. Pilot stráca vizuálny kontakt so zemou, čo môže viesť k strate priestorovej orientácie v malej

Námraza

je atmosférický jav, ktorý sa prejavuje vznikom ľadových kríštáľov na povrchu objektu. Najväčšia pravdepodobnosť vzniku námrazy je pri styku povrchu s teplotou nula až mínus 4 stupne s vlhkých vzdušným prúdením. Pri teplotách nižších menej ako štyri stupne výrazne klesá možnosť vzniku námrazy. A pri teplotách pod mínus 12 stupňov už námraza takmer vôbec nevzniká, alebo je veľmi slabá.

Námraza je veľkou hrozbou pre bezpečnú prevádzku leteckej techniky. Nielen preto, že zvyšuje jej hmotnosť, ale nepriaznivo mení aj aerodynamický profil listov rotorov a trupu vrtuľníkov. Vrstva námrazy už v hrúbke brúsneho papiera totiž redukuje tvorbu vztlaku, čiže silu, ktorá drží stroj vo vzduchu až o 30 percent.

Podľa skúseností je najnebezpečnejší výskyt námrazy okolo a v sacích otvoroch motorov. Ojedinele sa môže stať, že motory môžu kusy ľadu vsať a vypovedať službu. Námraza najčastejšie vzniká, keď podchladený vrtuľník vzlietne do oblasti s vyššou vzdušnou vlhkosťou, napríklad do mraku.

V každom prípade sa piloti vrtuľníkov podľa letových príručiek musia vyhnúť námrazovým podmienkam, prípadne ta-

kéto oblasti urýchlene opustiť. Aj napriek tomu, že na listoch rotora sa akumulovaná ľahká námraza asi v 15 – 20 minútových intervaloch sama uvoľní a strasie sa. Pri tomto procese rotor vrtuľníka vibruje a námraza ovplyvňuje aerodynamiku a jeho hmotnosť.

výške a nehode. Preto treba byť pozorný,” objasňuje lietanie v zime podplukovník Zvalený. Dodáva, že k najskúsenejším pilotom letky patria velitelia rojov majori Ján Pačuta a Lukáš Korba.

Rodák z Lastomíra v okrese Michalovce major Miroslav Kačmár je náčelníkom ILS krídla a zároveň palubným technikom UH-60 M. Po skončení školy v roku 2005 celý čas pôsobí na letisku v Prešove, s malou prestávkou na veliteľstve vzdušných síl. Najskôr pôsobil v technických pozíciách na vrtuľníkoch Mi-2 a Mi-17, neskôr na UH-60 M. Na terajší vrtuľník nedá dopustiť. V porovnaní s predchádzajúcimi typmi je to veľký krok dopredu. „Je doslova nabitý modernými technológiami. Samotný systém údržby je odlišnejší. Do predletových príprav sú tu na rozdiel od Mi-17 viac zapojení piloti. Predletová príprava je plne v réžii osádky vrtuľníka. To je rozdiel. Lebo na sovietskej technike technik odovzdával pilotovi už pripravený vrtuľník a ten si urobil len minimálnu predletovú obhliadku stroja. Teraz je pilot viac vťahovaný do spôsobu prípravy vrtuľníka. Pri letoch mimo útvaru, keď už nie je technický personál z materského letiska k dispozícii, si osádka vie samostatne pomôcť a pripraviť stroj. Samozrejme, pri dlhodobých odlúčeníach príde aj technický personál,” vysvetľuje major Kačmár.

Šesť očí je viac

Poznamenáva, že pri lietaní v zimných podmienkach sa na predletovom brífingu stanovujú úlohy a postupy, ako ich plniť. Upozorní sa na špecifiká vzhľadom na povahu plnenej úlohy, alebo na poveternostné podmienky. „Keď vieme, že je nasnežené, upozorníme na komunikáciu. Lebo predsa len palubný technik predstavuje ďalšie dve oči na palube stroja. On vlastne dáva pilotom informáciu o situácii pod vrtuľníkom. Nie je zainteresovaný na pilotáži a tak má viac možností pozorovať okolie. Aby nedošlo napríklad k takzvanému zabaleniu stroja. Práve on môže kedykoľvek povedať: Prerušujeme plnenie úlohy! Piloti to akceptujú.“

Zabalenie vrtuľníka snehom? Major Kačmár na základe vlastných skúseností konštatuje, že v takom prípade musí byť dokonale zabezpečená koordinácia činnosti celej osádky. Piloti aj palubný technik si musia navzájom plne dôve-

rovať. Niekedy môže nastať situácia, keď si piloti myslia, že to ešte zvládnu napriek počasiu, ale palubný technik povie: Nevidím pod stroj, úloha sa musí prerušiť! Ale platí to aj naopak, keď palubný technik povie pilotovi: Navediem ňu! Ale pilot s tým nie je stotožnený. Vtedy sa zasa ja musím podvoliť. O tom je spolupráca v posádke,” vytráťva major Kačmár a pokračuje: „Pristátie v prašane? Keď už mám pocit, že nevidím zem pod sebou, neviem odhadnúť, v akej sme výške, jednoznačne musíme plnenie úlohy prerušiť. Buď to skúsime znova, alebo si plochu pod sebou vyfúkame. Urobí sa oblet plochy, potom sa zavisí nad ňou. Keď vidíme, že sme ju pekne vyfúkali a vrtuľník sa nezabahaľuje do snehu, tak môžeme ísť nižšie a pristáť.“

Balenie vrtuľníka

Všetko podľa neho závisí od konkrétnej situácie. Niekedy sa aj počas letu vedia zmeniť poveternostné podmienky. Na Slovensku, ktoré je hornaté, to nie je nič nezvyčajné. Zabalenie vrtuľníka, teda k nabaľovaniu mrznúcich zrážok, prichádza pri vysokej vlhkosti, ktorá je v mraku. Tá môže podstatne meniť aerodynamické vlastnosti vrtuľníka, aj jeho hmotnosť, až sa to môže dostať do určitej kritickej si-

tuácie. Vtedy je dobré plnenie úlohy prerušiť. A ako sa dá zabaľovanie spozorovať? „Pozorne sledujem vyčnievajúce časti vrtuľníka, napríklad bočné pozíčné svetlá, žeriav. Zistím, že sa začína tvoriť námraza. Vtedy musím situáciu pozorne monitorovať, či námraza narastá a rýchlo dať informáciu pilotovi,“ zdôrazňuje palubný technik.

Veliteľ roja major Ján Pačuta tiež začínal lietať ešte na vrtuľníkoch Mi-2 a Mi-17. Spolu má už nalietaných vyše dvetisíc hodín. Rodák z Vranova nad Topľou priznáva, že námraza je nebezpečná hlavne preto, lebo vrtuľníku po obalení niektorých jeho častí ľadom výrazne vzrastie hmotnosť. Okrem váhy je ďalším nebezpečenstvom aj zmena aerodynamiky. Vrstva námrazy totiž redukuje tvorbu vztlaku, čiže silu, ktorá drží vrtuľník vo vzduchu.

Pri pristáti prúdom vzduchu, ktorý je pod strojom, zvíří sa sneh a ten potom doslova zabalí vrtuľník. Pilot stratí vizuálny kontakt so zemou. Vidí pod sebou len bielu plochu. Nemá možnosť vidieť tzv. referenčný bod, aby videl, či sa otáča. Stratí priestorovú orientáciu a môže prísť aj ku kontaktu so zemou a prevráteniu stroja. Major Pačuta prirovnáva lietanie v mrakoch, ako keby vám na aute zatreli na bielo všetky sklá a jazdíte po ceste. V takých podmienkach sa však pilot môže plne spoľahnúť na prístroje, autopilota a veriť im.

Veliteľ roja major Lukáš Korba, rodák z Košíc, má nalietaných vyše 1 400 hodín, z toho najviac, vyše tisíc na UH-60 M. Z vlastných skúseností hovorí, že pri pristáti sa sneh môže zdvihnúť a zabaliť vrtuľník, nastáva tzv. whiteout. To sa stane najmä vtedy, keď je čerstvo napadaný a úplne sypký. Čo vtedy robiť? „Buď sa zavesiť s vrtuľníkom nad plochou a vyfúkať si priestor pod sebou. To sa dá vtedy, keď snehu nie je priveľa. Alebo pristáť s pohybom stroja vpred. Vtedy je potrebné venovať zvýšenú pozornosť na rekognoskáciu plochy.“

Text: Jozef Žiak

Foto: nrtm. Adrián Wilga, Štefan Jusko, autor

< ANKETA >

Zimné lietanie prešovských vrtuľníkov prináša rôzne výzvy. Hovoria o nich príslušníci 1. letky 51. krídla Prešov, ktorá je vyzbrojená vrtuľníkmi UH-60 M Black Hawk.

**Podplukovník Ján Zvalený
veliteľ 1. vrtuľníkovej letky:**

„Počas zimy musíme v letke ešte viac dbať na rozľetanosť pilotov, udržanie ich návykov v lietaní v sťažených podmienkach. V lete nás väčšinou limitujú len búrky, ale od októbra do marca poveternostné podmienky bývajú často sťažené, až neletové. Je väčší nápor na pilota, jeho prípravu. Na včasné a presné informácie o stave a vývoji počasia na trati, v priestore výcviku. Často hrozí nízka oblačnosť. Slovensko je hornatá krajina, takže vrcholy kopcov sú v oblakoch a v každom údolí počasie môže vyzeráť inak. Najmä zrána bývajú početné hmly. To všetko zvyšuje nároky na prípravu a samotné lietanie.“

**Major Miroslav Kačmár
náčelník ILS krídla, palubný technik
UH-60 M:**

„Vrtuľník sa na let pripravuje v hangári. Potom ho vytiahneme von do zimy. Dochádza vtedy ku kondenzácii, namrza. Teda aj palubný technik musí byť v príprave stroja ostražitejší a predsa len, v zime sa oveľa horšie robí, ako pri normálnych teplotách. A keď do toho príde ešte sneh a mráz, tak pri kontrole poriadne vymrzne. Veď motorová skúška trvá podľa manuálov štandardne približne 15 minút, aby sme vylúčili ľudský faktor. V zime to môže byť asi 20 – 25 minút, lebo sa robí aj kontrola protinámrazového systému. A keď používame pri plnení úlohy tiež žeriav, tak ho musíme tak isto skontrolovať.“

**Major Ján Pačuta
veliteľ roja:**

„Lietanie v zime je, samozrejme, náročnejšie na celkovú prípravu a pripravenosť celej osádky stroja, ich vzájomnú spoluprácu. Náročnejšia je navigácia, orientácia. V UH-60 M je GPS s pohyblivou mapou. Vďaka nim presne vieme, kde sa nachádzame. Nie ako keď sme v Mi-17 lietali s papierovou mapou na kolenách a orientovali sa pomocou nej. Vtedy to bolo naozaj pomerne náročné, najmä v zasneženej zimnej krajine. Ale aj dnes treba venovať lietaniu v zime osobitnú pozornosť.“

**Major Lukáš Korba
veliteľ roja:**

„Prvé skúsenosti s lietaním na vrtuľníkoch aj v zimnom období som získal už počas lietaní na vrtuľníkoch Schweizer H269 a Bell 206. Na zimné podmienky si treba postupne zvyknúť. Najmä keď sa pristáva do terénu, mimo spevnených plôch. Keď je krajina pokrytá snehom, tak aj celková orientácia je iná. Krátko po nasnežení prakticky zmiznú všetky prirodzené čiary, orientačné body, ktoré sú v iných ročných obdobiach viditeľné. Napríklad cesty, železnice, vodné toky a plochy. Keď sa komunikácie vyjedia, už je to predsa len lepšie. Hneď sú viditeľnejšie. Najmä pri pristávaní na zasneženú plochu je aj samotné vnímanie vzdialeností trochu iné, skreslené, ako pri odkrytom, nezaseženom teréne. Všetko zvyšuje nároky na letovú osádku.“

Rozlúčka s generálmi

Prezident SR Peter Pellegrini sa rozlúčil s generálporučíkom Ľubomírom Svobodom a generálmajorom Róbertom Tóthom, ktorí odišli do výslužby.

„Generálske hviezdy na vašich výložkách predstavujú ocenenie vašich dlhoročných zásluh pri budovaní a rozvoji Ozbroyených síl Slovenskej republiky,“ uviedol prezident v príhovore.

Ako hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR dodal, že služba bola pre odchádzajúcich generálov nielen povolaním, ale aj poslaním.

Pocit bezpečia obyvateľov sa podľa Pellegriniho môže opierať aj o ich profesionalitu, odhodlanie či morálku.

Generálporučík Svoboda zavŕšil profesionálnu kariéru po 48 rokoch. Pôsobil ako pilot a neskôr zastával veliteľské pozície. Velil aj vzdušným silám.

Ako pilot pôsobil tiež generálmajor Tóth. Počas 37-ročnej kariéry prešiel postupne k najvyšším hodnostiam a funkciám.

Vo funkcii zástupcu náčelníka generálneho štábu generálporučíka Svobodu nahradil generálmajor Miroslav Lorinc. Počas slávnostného ceremonálu na MO SR mu gen. Daniel Zmeko zaželel veľa úspechov pri plnení zodpovedných úloh.

Odchádzajúceho veliteľa vzdušných síl generálmajora Tótha vystriedal brigádny generál Martin Kuterka. Slávnostný akt sa uskutočnil 27. novembra v priestoroch 81. krídla Sliač. Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Zmeko udelil generálmajorovi Róbertovi Tóthovi Pamätný kríž náčelníka Generálneho štábu OS SR 1. stupňa.

„Výmena na kľúčových pozíciách symbolizuje kontinuitu a odhodlanie pokračovať v zabezpečovaní profesionálneho vedenia slovenských ozbrojených síl,“ uviedol náčelník Generálneho štábu OS SR Daniel Zmeko.

Foto: Jakub Neubauer

Nový začiatok spolupráce

Slovenská vládna delegácia podpísala v Brazílii viacero medzivládnych dohôd a memoránd, okrem iného aj o obrannej spolupráci. Brazília má záujem o know-how v oblasti výroby munície. Minister obrany Robert Kaliňák zasa deklaroval plán nákupu lietadiel C 390 Embraer v rámci obmeny leteckých dopravných kapacít. „Myslím si, že brazílska industriálna základňa, aj slovenská priemyselná základňa vedia ponúknuť obrovské množstvo skúseností, v čom sme silní, v čom sme dobrí,“ priblížil minister obrany. Slovenský obranný priemysel je silný vo výrobe húfnic, o ktoré je v Brazílii záujem. Dohoda o obrannej spolupráci zahŕňa aj možný výcvik vojakov v partnerskej krajine, čím by získali nové skúsenosti.

Výmena španielskeho velenia

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák spolu so španielskou ministerkou obrany Margaritou Roblesom Fernándezom sa 16. decembra zúčastnili na slávnostnej výmene velenia mnohonárodnej bojovej skupiny NATO v Centre výcviku Lešt. Doterajšieho veliteľa Francisca Antonia Calvo Rodrígueza vystriedal Jesus M. Martinez Victoria. Mnohonárodnému bojovému zoskupeniu na Lešti velia od 1. júla minulého roka partneri zo Španielskeho kráľovstva, ktorí vystriedali velenie z Českej republiky. Popri španielskych a českých vojakoch pôsobia v Lešti aj príslušníci ozbrojených síl Nemecka, Portugalska, Spojených štátov, Slovinska, Rumunska a Turecka.

Pamätník slovinským vojakom

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák so slovinským ministerským kolegom Borutom Sajovičom odhalili v obci Becherov na severovýchode Slovenska pamätník padlým slovinským vojakom, ktorí bojovali na našom území počas prvej svetovej vojny. Pietne miesto vzniklo z iniciatívy slovinského rezortu obrany a s podporou miestnej samosprávy.

„Je nám ľúto, že môžeme pomôcť k tomu, aby sa na týchto padlých nikdy nezabudlo a aby si aj naše generácie vedeli pripomínať nielen ich obete, ale aj tú skutočnú hodnotu toho, ako ďaleko od domova vlastne bojovali,“ zdôraznil minister R. Kaliňák.

Celkovo je na Slovensku pochovaných 147 slovinských vojakov zo 47. pešieho pluku z mariborského regiónu, pričom z nich je 15 pochovaných v obci Becherov.

Robert Kaliňák so slovinským ministrom sa zúčastnili aj na otvorení konferencie Bezpilotné vzdušné prostriedky ako predpoklad efektívnych OS SR: potreby a skúsenosti. Zorganizoval ju Inštitút pre strednú Európu v spolupráci s Ministerstvom obrany SR a Fakultou letectva Technickej univerzity v Košiciach. Hlavnými témami boli trendy v technológiách, ponaučenia z praxe, očakávania a potreby ministerstva obrany a ozbrojených síl.

„Tak rýchlo, ako sa vyvíjajú technológie bezpilotných prostriedkov, sa vyvíjajú aj prostriedky na boj proti nim. Táto dynamika si vyžaduje neustálu adaptáciu a inováciu. Preto musí Slovensko budovať vlastné kapacity, vrátane silného priemyselného sektora, výskumu a vývoja,“ konštatoval štátny tajomník MO SR Martin Vojtášovič.

..... Foto: Jakub Neubauer, MO SR, Slovenské veľvyslanectvo v Holandsku

Spomienky na Otta Smika

Osemdesiat rokov po zostrelení lietadla Otta Smika, generálmajora in memoriam, mu v holandskom meste Zwolle odhalili pamätnú tabuľu. V deň výročia jeho hrdinskej smrti sa na mieste dopadu Smikovho lietadla uskutočnila spomienková slávnosť. Zúčastnili sa na nej primátor Zwolle Peter Snijders, štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Vojtášovič, zástupca kráľovského komisára provincie Overijssel Erwin Hoogland, predstavitelia zastupiteľských úradov, veteráni i žiaci miestnej školy. Spomienkou na Otta Smika sa vo Zwolle začala séria podujatí, ktoré vyvrcholia v deň 80. výročia oslobodenia mesta 14. apríla 2025.

Pietne spomienkové stretnutie pri príležitosti 80. výročia tragickej smrti generálmajora Otta Smika sa konalo aj v 81. krídle Sliač.

Slávnostným nástupom príslušníci 81. krídla Sliač s hosťami vzdali úctu hrdinovi stíhacieho letectva, ktorý sa stal najúspešnejším slovenským pilotom. Veniec k pamätníku položili

veľvyslanec Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska Nigel Baker, pridelenec obrany plukovník Jonathan Kitson, generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Martin Rimeš, vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov plk. v. v. Richard Zimányi, náčelník štábu Vzdušných síl OS SR plukovník Ondrej Boroš, veliteľ 81. krídla Sliač plukovník František Pytlík i rodina Smikovcov.

Program pokračoval slávnostným odhalením modelu lietadla Spitfire, v ktorom tragicky zahynul Otto Smik.

Elena Kaliská vedie Duklu

Vojenské športové centrum DUKLA Banská Bystrica má nové vedenie. Matej Tóth sa k 30. novembru rozhodol na vlastnú žiadosť odísť a ukončiť aj pôsobenie v Ozbrojených silách SR. Generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič dočasne poveril funkciou riaditeľky dvojnásobnú olympijskú víťazku Elenu Kaliskú, ktorá dosiaľ bola v Dukle vedúcou skupiny propagácie a komunikácie s verejnosťou. „Jej pracovitosť, húževnatosť, znalosť prostredia i ľudí jej dávajú odbornú spôsobilosť i predpoklady,“ povedal a poďakoval odchádzajúcemu riaditeľovi za odvedenú prácu.

Zmena nastala aj vo funkcii riaditeľa odboru riadenia športu, keď mjr. Pavla Kobelu, ktorý bol zároveň hlavným trénerom vojenského športového centra, nahradil Gabriel Baran.

Pred cvičením Combined Resolve

V predposledný novembrový týždeň sa v priestoroch Centra výcviku Lešť uskutočnil intenzívny výcvik príslušníkov prvej mechanizovanej roty 21. mechanizovaného práporu Trebišov.

Podľa veliteľa roty kapitána Richarda Vargu sa zameral predovšetkým na zlepšenie pripravenosti vojakov na boj v zastavanom priestore, ako prípravu na cvičenie Combined Resolve, na ktorom sa zúčastňujú teraz v januári v Nemecku.

Pred Nemeckom

„Preto jeho podstatná časť prebiehala práve v priestoroch cvičiska Oremland a v streleckých halách. Výcviku boja v zastavanom priestore sme venovali toľko úsilia aj preto, lebo v jednotke, ktorú na účely cvičenia v Nemecku doplnili aj príslušníci ďalších mechanizovaných rôt, je mnoho nových vojakov. Chceme ich čím skôr plnohodnotne začleniť do kolektívu. Preto sme sa najskôr zamerali na činnosť jednotlivca, až potom na pôsobenie štvorčlenného tímu v budove,“ konštatuje veliteľ roty.

Rodák z Kokšova-Bakše v okrese Košice-okolie začínal ako veliteľ čaty v trebišovskom mechanizovanom prápore, pôsobil aj na veliteľstve 2. mechanizovanej brigády v Prešove, potom v 22. mechanizovanom prápore Michalovce. Pochvaľuje si, že priestory Centra výcviku Lešť sú na ich prípravu na cvičenie v Nemecku najvhodnejšie. Najmä na nácvik činnosti v zastavanom priestore. „V Nemecku budeme pôsobiť ako pešia rota aj v takom priestore. Navyše máme veľa príslušníkov rot, ktorá je doplnená aj z ostatných mechanizovaných rôt útvaru, nových, bez dostatočných praktických skúseností. Tomu sme museli prispôbiť našu prípravu. Chceme, aby

ich čím skôr získali pod dohľadom starších kolegov,“ hovorí kapitán Varga. Pripomína, že generačná obmena, ktorá prirodzene zasiahla celé ozbrojené sily (odchádzajú vojaci, ktorí do ozbrojených vstupovali masovo po zavedení profesionalizácie), postihla aj trebišovský útvar.

Priznáva, že v jehorote obmena personálu spôsobila, že za posledný rok pribudla viac než šestina nových vojakov. Na druhej strane je rád, že medzi vojakmi z iných rôt, ktorí jeho jednotku posilnili, sú aj skúsení inštruktori. „Vojakov sme zadelili tak, že každá skupina má svojho inštruktora. Taký prístup sa nám osvedčuje. Ukázala to aj príprava v Lešti. Veľmi dobré je, že inštruktori absolvovali v Centre výcviku Lešť kurz zameraný na boj v zastavanom priestore. Odovzdávajú skúsenosti novým vojakom a celé jednotky sa postupne zladujú. S výcvikom v zastavanom priestore do styku v takej miere noví vojaci vlastne ešte neprišli. Museli sa okrem iného naučiť, ako sa v takomto priestore pohybovať pri svojej činnosti, aby neohrozovali pri plnení úloh kolegov v skupine,“ konštatuje veliteľ roty.

Zrod kolektívu

Výraznou pomocou pri začleňovaní nových vojakov bola práca skúsených príslušníkov rot, veliaceho poddôstojníka roty nadrotmajstra Štefana Gecika, veliacich poddôstojníkov čiat rotmajstrov Mikuláša Lejbu a Miloša Komjatyho či veliteľa družstva čatára Petra Kureja.

Veliteľ družstva čatár Peter Kurej je v ozbrojených silách trinásť rokov. Potrebné praktické skúsenosti získal rodák z Dúbravky v okrese Michalovce aj v útvaroch 1. mechanizovanej brigády v Martine a Leviciach. V CV Lešť absolvoval kurz boja v zastavanom priestore. Preto vie, ako pri výcviku nových vojakov správne metodicky postupovať. „Na výcviku mám na starosti aj mladých vojakov. Mojou úlohou je ich čo najlepšie pripraviť. Aby vedeli, čo majú každej situácii aj v zastavanom priestore robiť. Postupne sa darí učiť nových vojakov na správny pohyb a zvládnutie taktiky malých jednotiek. V domácej posádke nemáme takýto boj kde cvičiť, preto sme radi, že sme v CV Lešť. Tá štvorica musí mať oči všade. Každý v tíme musí dokonale zvládnuť svoju úlohu. Ale aj každého v tíme, aby ho v prípade potreby mohol zastúpiť. A koho činnosť je najzložitejšia? Rozhodne veliteľa tímu. On musí rozmýšľať za všetkých, organizovať činnosť skupiny. Musí dokonale ovládať povelovú techniku. Na druhej strane jednotka a dvojka vstupujú ako prví do objektov, robia dôležitú prácu. Ak ju urobia tak, ako majú, je veľká pravdepodobnosť, že celá skupina uspeje. A štvorka všetkým kryje chrbát, v prípade potreby ich posilní,“ vysvetľuje veliteľ družstva princíp výcviku celej štvorice v CV Lešť.

Veliteľka družstva čatárka Veronika Kompišová pôsobí v ozbrojených silách bezmála dve desaťročia. Zažila aj medzinárodný výcvik v Poľsku a na cvičenie v Nemecku sa teší. „Máme tu zmes vojakov skúsenejších, menej skúsenejších, aj celkom bez potrebných praktických skúseností. Všetci sú šikovní, snažia sa čím skôr zvládnuť úlohy. Verím, že do odchodu na cvičenie do Nemecka budeme dobre pripravení. Podmienky v Lešti nás posunuli vo výcviku o poriadny kus dopredu.“

Ruksak na 10 dní

A ako vnímajú výcvik v Lešti nováčikovia? Rodák z Prešova vojak Marko Martaus je v ozbrojených silách pol roka. „Priзнавам, že všetko pri výcviku v zastavanom priestore je pre mňa nové. Som rád, že nám starší pomáhajú. Vieme, že musíme všetko úsilie smerovať na úspech skupiny. Čo najlepšie sa zladíť. Naučiť sa doslova poznať aj reč tela kolegov pri plnení úloh. Aby neprišlo k nejakému zraneniu, aby som pri plnení úlohy neohrozil kolegu, alebo on mňa,“ hodnotí doterajšiu prípravu Marko. Pôvodne študoval na prešovskej univerzite,

ale štúdium po necelých troch rokoch prerušil. Chce v ňom pokračovať diaľkovo. Je rád, že ozbrojené sily umožňujú aj taký postup.

Rodáčka zo Zamutova v okrese Vranov nad Topľou vojačka Anna Mária Ihnatová do armády išla, aby skúsila niečo akčnejšie, získala nové skúsenosti, zážitky. Podľa absolventky strednej zdravotnej školy prvé mesiace v útvere sú pomerne náročné. „Je toho veľa, čo musíme zvládnuť, ale postupne sa zlepšujeme. Sama na sebe pociťujem zlepšenie v mnohých činnostiach. Ale aby sme uspeli v Nemecku, treba ešte veľa hodín prípravy.“

Čatár Peter Kurej pripomína aj ďalšiu dôležitú skutočnosť. „Vojakov cvičenie v Nemecku výrazne motivuje. Ale pripomíname im, že tam okrem iného budú desať dní v kuse vonku. To z nich zažil len málokto. Preto si treba už pri balení materiálu dobre zvážiť, ako budem tých desať dní fungovať. Teda musia mať všetko potrebné v ruksaku. Ale zasa nie príliš veľa vecí a nepodstatných, lebo všetko musia tých desať dní nosiť na chrbte. A uložené tak, aby nesťažovali ich pohyb.“

Krok vpred

Ako teda posunul výcvik v priestoroch Centra výcviku Lešť prípravu príslušníkov 1. mechanizovanej rotý 21. mechanizovaného práporu Trebišov pred cvičením v Nemecku? Kapitán Richard Varga zdôrazňuje, že v Lešti využili naplno podmienky na zdokonalenie jednotlivcov v práci s osobnou zbraňou, aj v činnostiach v zastavanom priestore v zostave štvorčleného tímu. Výcvik zabezpečovali inštruktori, ktorí prešli kurzom boja v zastavanom priestore. V každej skupine sa mohli individuálne venovať vojakom. Posun v kvalite ich prípravy bol zrejmý. „Vyvrcholením výcviku boli streľby v streleckých halách v priestoroch Jakub Village. Čerstvo osvojené postupy si cvičiaci prešli s redukovaným strelivom, čo im umožnilo naplno si uviesť dôležitosť bezpečného zaobchádzania so zbraňou. Streľby v streleckých halách boli pre 90 percent cvičiacich novou skúsenosťou. Celkovo hodnotím výcvik veľmi kladne,“ poznamenáva veliteľ rotý.

Pred odchodom do Nemecka absolvovali príslušníci rotý ešte 96-hodinový výcvik v podmienkach domáceho posádkového cvičiska.

Text a foto: Jozef Žiak

Vojaci na prvom mieste

V programovom vyhlásení vlády sa uvádza, že „v súvislosti so zásadnou zmenou bezpečnostného prostredia vláda vníma nevyhnutnosť zvýšenia početných stavov Ozbrojených síl SR, ako aj potrebu zásadného posilnenia aktívnych záloh slúžiacich pre potreby prípadného ohrozenia a krízových situácií“. Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák aj túto oblasť včleňuje do komplexného cieľa, ktorý sa dá vyjadriť dvoma slovami: zvyšovanie odolnosti.

Ako sa rezortu obrany darilo v roku 2024 s regrutáciou a aká je tendencia?

Darilo sa celkom slušne. Od minulého roka máme 1 370 nových vojakov, z nich sa rozhodlo pre službu profesionálnej vojačky 315 žien. Predtým to bolo o dve stovky menej, predtým tesne pod tisíc a napríklad v roku 2014 to bolo len 628. Dostali sme sa teda na doterajšie výrazné regrutačné maximum.

Početné stavy ozbrojených síl sú však naplnené len približne z troch štvrtín. Chýba okolo 4 900 profesionálov, pričom vlani odišlo do civilu 1 164 vojakov.

Je fajn, že sme stále v pluse – a to aj preto, lebo v priebehu minulého roka sme sa venovali slúžiacim vojakom, aby ich neodišlo ešte viac. Tu však treba povedať, že do značnej miery ide o prirodzený proces. Ozbrojené sily

aktuálne prechádzajú vlnou generačnej obmeny. Jej pôvod sa viaže k prechodu od systému, keď postupne končili vojaci základnej služby a keď sme naberali veľký počet profesionálov. Odvtedy prešli vyše dve desaťročia a títo vojaci skrátka už majú svoj vek. Splnili si záväzok a odchádzajú. Navyše pred koncom minulého roka zohrala pri odchodovosti značnú úlohu valorizácia vojenských dôchodkov. Bol to istý bonus za službu profesionálnym vojakom, ktorý nám ich však v uniforme udržať nepomohol, naopak. Nehovorím, že by sme viacerých z týchto mužov či žien v službe ešte nepotrebovali. Nikomu ale nič nevyčítam. Pokiaľ mali odslúžené, ich rozhodnutie skúsiť život v civilu je legitímne a želám im veľa šťastia. Po tejto vlne generačnej výmeny sa v najbližších rokoch odchodovosť bude

aj preto znižovať a situáciu vnímam ako stabilizovanú s potenciálom rastu.

Čo ste podnikli pre to, aby vojaci ostali v uniforme?

Okrem iného je dôležité, aby všetky aktivity, ktoré sú nad rámec štandardného pracovného zaradenia vojaka, mali svoje ohodnotenie. V minulosti boli vojakom pridelené aj úlohy dlhodobejšieho charakteru, ktoré nemali žiadny súvis s ich odbornosťou alebo s výcvikom. Nie raz na nich pôsobili až extrémne demotivujúco. Nechcem sa už príliš vracaať k ich nasadeniu a poverovaniu rôznymi úlohami mimo rámec ich služby počas covidu, ale ako príklad dobré. Je teda dôležité, že ak opäť príde k tomu, že vojakov na plnenie takýchto „mimovojenských“ úloh budeme nevyhnutne potrebovať, aby to mali adekvát-

ne ohodnotené. A to nielen napríklad možnosťou čerpania náhradného voľna. Jednoznačne aj finančne. Už sme stanovili tabuľku, kde sú definované štyri okruhy úloh, ktoré vojaci plnia mimo štandardného pracovného času či zaradenia a ktoré sa každý mesiac spracúvajú a odmeňujú.

Napríklad?

Povodne, požiare, snehové kalamity a podobne. Chceme však zohľadňovať napríklad aj odlúčenia, keď sú od rodín dlhšie ako 12 hodín. Tieto veci sa premietajú do platu vojaka každý mesiac. Nejde teda o nejakú odmenu, ktorá byť môže, alebo byť nemusí. Pritom, pravdaže, ostávajú v hre aj výkonnostné odmeny. Tie sú na rozhodnutí nadradených veliteľov a potom aj na kritériách nastavených generálnym štábom a ministerstvom obrany. Toto všetko umožňuje aktivitu jednotlivých profesionálnych vojakov ohodnocovať flexibilnejšie a spravodlivejšie.

Koľkých plánujete zregrutovať v roku 2025?

Cez dve tisícky.

To je ďalší skokový nárast...

Áno, je. Veríme, že sa nám to podarí.

Ako?

Zlepšujeme pre vojakov podmienky ich služby. Okrem rekonštrukcií kasární, posilňovania komunitného života či modernizácie techniky dostanú napríklad v prípade nasadenia mimo Slovenska o desať dní dovolenky navyše. Zvažujeme pre nich aj to, že by z tých voľných dní venovali časť napríklad platennej službe pri asistencii policajnému zboru. Trebárs by počas svojho voľna využili možnosť stať sa na týždeň či dva súčasťou poriadkovej hliadky. Sami by sa rozhodli, či im to stojí za to. Ak áno, tak by si privyrobili a časti policajtov by tak trochu uvoľnili priestor pre náročnejšie činnosti. Zámer legislatívne pripravujeme s ministerstvom vnútra a išlo by o takzvanú žandársku službu. Naši vojaci by aj pri výkone tejto výhradne poriadkovej služby v podriadenosti rezortu obrany spolupôsobili so štátnymi policajtmi. Chceme byť spoločne bližšie k občanom – a to aj vzhľadom na početné stavy polície tiež vo vidieckych rurálnych oblastiach. Tam už políciu pomaly nevidieť. Vieme pritom, že príležitosť robí zlodēja, a preto každý sa cíti bezpečnejšie, keď má vo svojom okolí možnosť vnímať aj príslušných ochrancov zákona.

Parlament pritom začiatkom decembra už schválil vládnú novelu zákona, vďaka ktorej armáda bude môcť strážiť dôležité objekty kritickej infraštruktúry a pri ich

ochrane použiť donucovacie prostriedky. Áno, teším sa. Je to pozitívny krok pred ďalšími dobrými krokmi, ktoré pripravujeme.

V rámci zvyšovania odolnosti našej krajiny voči bezpečnostným hrozbám avizujete veľké zmeny pri budovaní záloh.

Chceme oveľa intenzívnejšie pracovať s mládežou. Pre najmenších záujemcov o život v armáde, respektíve o kultivovanie a nenásilne prezentované prvky brannej prípravy, budeme pravidelne pripravovať letné tábory. Od 15 do 18 rokov to budú zase cvičné tinedžerské kempy. Tieto modely sme si vyskúšali v uplynulom roku. Mali veľký úspech. Od desiatok účastníkov chceme prejsť k stovkám či tisícikam. Nie je to samoučelné. Nie je to iba pre zábavu, prípadne len v prospech nejakej prezentácie ozbrojených síl. Mladí ľudia sa budú učiť základy prvej pomoci, základy prežitia či reakcie v krízových situáciách, čo im môže pomôcť aj v reálnom živote. No a možno aj v rozhodovaní, či sa v budúcnosti nestávajú príslušníkom

 Medzinárodná obranná spolupráca je nevyhnutná, ale pri zvyšovaní obrannej odolnosti štátu ostane v oblasti produkcie špeciálnej techniky a munície vždy dôležitá aj kľúčová miera samostatnosti a sebestačnosti.

niektorého z ozbrojených zborov, alebo priamo vojakom. A aj keby nič z toho neplatilo, nepochybujem o tom, že sa nám v týchto dievčatách a chlapcoch podarí zakoreniť aspoň základy budovania vzťahu k našim ozbrojeným silám, Slovenskej republike a jej obrane.

V porovnaní napríklad s početne podobnými severskými krajinami, kde záložníkov počítajú na desaťtisíce, sa však so spomenutými zálohami nateraz príliš chváliť nemôžeme.

Treba si otvorene povedať, že budovanie aktívnych záloh v minulosti úspechom nebolo. Odrážame sa od početného stavu ledva 150 osôb. Práve preto podstatne meníme systém a na ich výstavbe začíname intenzívne pracovať. Bude to

však podstatne iný systém, aký sme tu mali doteraz.

Aký?

Nadalej bude platiť, že vojaci v zálohe budú muži aj ženy, ktorí majú záujem pravidelným výcvikom obnovovať a udržiavať si svoje vojenské zručnosti a schopnosti pre prípadný výkon mimoriadnej služby. Zaradenie do aktívnych záloh je jednoznačne dobrovoľné. Realizuje sa podpísaním dohody o zaradení po posúdení splnenia predpísaných kritérií. Ich členmi sa po ich splnení môžu stať všetci občania, teda nie iba bývalí vojaci či príslušníci ozbrojených zborov, ktorí majú za sebou aspoň základný vojenský výcvik, tak, ako tomu bolo doteraz. Ten výcvik im poskytneme my.

Základné princípy?

Národné obranné sily budú mať operačné a pohotovostné zálohy, nazvime ich hlavné záložné vojsko. Tretie budú branné zálohy. Ťažisko je postavené na štrnástich dňoch kontinuálneho výcviku, troch výcvikových vikendoch, prípadne šiestich víkendových výcvikových dní. Plus desiatich dňoch pohotovosti. Za týchto dvadsať dní výcviku plus desať dní pohotovosti ročne, čiže tridsať dní služby pre štát, ponúkame príspevok vo výške 3-tisíc eur. Nezdaňujú sa. To sa týka operačných a pohotovostných záloh. Tí, ktorí len prejdú výcvikom, ale nebudú chcieť na seba prevziať žiadne ďalšie záväzky, čiže branné zálohy, budú mať odmenu 1 500 eur.

Aké budú kompenzácie zamestnávateľom?

Žiadne. Preveríme im človeka po morálnej, fyzickej aj psychickej stránke. Plus tento človek bude mať zo strany spoločnosti, a verím, že aj od zamestnávateľa, väčší rešpekt, autoritu a občianske uznanie. Podobne, ako tomu je v krajinách, kde majú svoje zálohy či národné gardy už desaťročia. Skrátka, princíp je iný, ako bol doteraz. Pôvodne štát cvičiacemu zaplatil náhradu mzdy. Zároveň zamestnávateľovi štát za neprítomnosť zamestnanca vyplatil kompenzáciu. Teraz na strane cvičiacich záložákov máme záujem o ich voľný čas.

Čo to znamená?

Ak je študent, ktorý si chce materiálne prílepiť, cez leto spravidla niekde brigáduje. My mu ponúkame dvojtyždňový kontinuálny výcvik plus vyššie spomenutý záväzok. Odmenou mu bude nielen všetko to, čo sa naučí, ale aj slušný trojtisícový honorár ročne. Podobne je to aj so zamestnanými ľuďmi. Doteraz v rámci výcviku materiálne nič navyše nezískali. Štát ich ochotu a lojalitu kompenzoval len približne ekvivalentom ich mzdy. Takto si budú

môcť privyrobiť. Ak sa budú chcieť stať súčasťou záloh národných obranných síl, venujú nám síce dva týždne svojej dovolenky, ale v konečnom dôsledku dostanú od zamestnávateľa financie za dovolenku, plus im pošleme odmenu za výcvik z ministerstva obrany.

Kedy to spustíte?

Sme v štádiu kreovania. Prijatie zákona odhadujem v prvom polroku roka 2025 a na jeseň by sme mohli systém otvoriť.

Aké budú kritériá na uchádzačov?

Od 18 do 55 rokov, bude sa dať až do 60. Samozrejme, nikto nemá záujem, aby takýto výcvik niekomu ohrozil jeho zdravotný stav. Štandardná zdravotná norma bude predpísaná. Kritériá však nebudú až také striktné, ako keď sú do služby prijímaní profesionálni vojaci. Určite budeme ale dôsledne skúmať spoľahlivosť.

Teda?

Úprimný vzťah k obrane vlasti a našim ozbrojeným silám bude základným predpokladom. Určite nepôjdeme cestou, že ak má niekto tridsaťpäť a v sedemnástich sa pobil pre frajerku, tak je pre nás neakceptovateľný. Nebudeme však akceptovať žiadnych nositeľov extrému. Ani takých, ktorí by mohli pôsobiť takpovediac rozkladne, prípadne by v budúcnosti mohli ohroziť dobré meno ozbrojených síl. Veľmi dobre vieme, že práve ozbrojené sily požívajú jednu z najväčších dôveryhodností medzi občanmi. Túto dôveru nemôžu ohroziť žiadne excesívne prvky, ani nikto z aktívnych záloh. To sa týka aj príklonu niektorých ľudí k hnutiam či trendom, ktoré napríklad podporujú obmedzovanie osobných či demokratických slobôd. V tomto smere bude výber striktný.

Kde vidíte najväčší potenciál záujemcov?

Začínajúc mladými ľuďmi, ako aj tými v zrelom veku, ktorí majú nejaký vzťah k obrane, vojenskej histórii či branným športom. Len na zmluvnom základe spolupracujeme s 27 mimovládnych organizáciami na celom Slovensku. Ďalším desiatkam či stovkám bývajú vojaci nápomocní pri zabezpečení rôznych verejných podujatí či historických výročí. Nehovoriac o tom, že vlani náš rezort podporil v treťom sektore z grantovej schémy 72 projektov v celkovej sume 520-tisíc eur. Ten záber bude síce oveľa širší, ale prečo by napríklad aj ľudia z tohto okruhu nemali záujem stať sa členmi záloh, keď im do nich takpovediac otvoríme dvere a za ich rozhodnutie, guráž a voľný čas ich tiež slušne odmeníme? Sú tu, samozrejme, aj besedy v školách, začali sme spolupracovať napríklad so Strednou odbornou školou techniky a služieb v Sečovciach,

ktorá má odbor ochrany osôb a majetku, a podobne.

Financie rezortu obrany bývali v uplynulých troch desaťročiach nielen pri rôznych konsolidáciách štátneho rozpočtu okresávané občas až „na kosť“. Aj preto za sebou ťaháme obrovský investičný a modernizačný dlh. Ako sa teda ministerstvu obrany pod vašim vedením v aktuálnej situácii podarilo ustáť dve percentá HDP?

To, že na obrane záleží, si teraz viac ako inokedy uvedomujeme všetci. Aj náš rezort však na seba preberá záväzok konsolidácie. Chceme k nej prispieť najmä projektmi, ktoré sú na vojensko-civilnom rozhraní. Odolnosť štátu v oblasti obrany – to nie sú len ozbrojené sily, ale je to tiež odolnosť celej krajiny. Spomeniem napríklad naše prebratie nemocnice v Prešove. A to aj s jej podlžnosťami, ktoré neboli celkom malé, pretože išlo o 80 miliónov. Slovenskému zdravotníctvu sme takto pomohli znížiť jeho zaťaženie v rámci dlhovej služby. Plus celá investícia je na našom rezorte. Vybudujeme novú vojenskú nemocnicu aj s jej špecifikami, ktorá na východnom krídle NATO chýbala. Spolu s tým prinesieme viac zdravia vojakom vo východoslovenských posádkach a občanom Šariša.

Má rezort obrany na to, aby ju vedel prevádzkovať?

A ktorá nemocnica v hodnotení štátnych univerzitných a fakultných nemocníc skončila koncom minulého roka na Slovensku opäť ako prvá? Opakovane to bola Ústredná vojenská nemocnica SNP v Ružomberku, k čomu našim kolegom na Liptove úprimne blahoželám a cením si to. Keď sme otvárali Nemocnicu sv. Michala v centre Bratislavy, ktorej akcionári sú rezorty vnútra a obrany, boli tu pochybovači, či budeme mať dosť klientov, nakoľko v okolitých uliciach sídli niekoľko nemocníc. Teraz keby mal sv. Michal trojnásobnú kapacitu, aj tak nebudie stíhať vyjsť v ústrety všetkým. Pravdaže, veľmi dobré sú aj iné nemocnice, pričom aj my v Prešove budeme pokračovať hlavne s výborným pôvodným civilným personálom a postupne budú pribúdať aj lekári a zdravotníci v uniformách. V žiadnom prípade však nepochybujem o tom, že prešovská vojenská nemocnica sa zaradí aj s príspevom nášho rezortu k top zdravotníckym pracoviskám, ktoré na Slovensku máme.

Termín troch rokov sa zdal byť šibeničný. Stíhame?

Začiatkom decembra už prebiehali výkopové práce, stabilizácia základovej jamy a prípravné práce pred realizáciou základovej železobetónovej dosky. Budujú sa nové vnútroareálové staveb-

né komunikácie a zázemie staveniska. Časový harmonogram výstavby nemocnice je dodržaný.

Ako je na tom rekonštrukcia letiska Sliač po tom, ako rezort obrany vlani na jar prerušil spoluprácu s aliančnou agentúrou NSPA a prevzal ju späť do svojej réžie?

Naše tempo je a bude podstatne rýchlejšie. Verím, že do troch rokov budú stíhačky F-16 na Sliači. Čo sa týka prerušenia spolupráce, bola to partnerská dohoda. Radi pritom korektne a obojstranne ústretovo spolupracujeme na ďalších aliančných projektoch. Či už v rámci modernizácie, ako aj investícií. Vráťane Sliača. V rámci finančnej podpory zo strany NSIP (NATO Support Investment Program) budujeme jedno zo špeciálnych stojísk pre F-16 a veľkú parkovaciu plochu pre cargo.

V ďalších projektoch na zvyšovanie odolnosti pokračujete vo vlastnej verzii, alebo ich rozbiehate nanovo, takže napríklad koncom novembra ste predložili na rokovanie vládneho kabinetu materiál, ktorý navrhuje obmeniť vojenské dopravné letectvo.

Nie je na tom nič až také prekvapujúce. Pri jednej z návštev leteckej základne Kuchyňa z našich deviatich transportných lietadiel lietal len jedno, čo som vnímal ako katastrofálnu situáciu. O to viac, že tento stav, bohužiaľ, nebol neobvyklý. Ak občas lietali dve, bol to úspech.

Aj preto ste začiatkom decembra v Brazílii podpísali memorandum, v ktorom ste potvrdili záujem o nákup troch nových lietadiel Embraer KC-390 Millennium?

Najskôr sme analyzovali situáciu. V uplynulom roku sme mali pred sebou viaceré výzvy, ktoré sme chceli realizovať s pomocou nášho vojenského dopravného letectva, ale bol problém ich zrealizovať práve pre nedostupnosť lietadiel. Spomeniem ako príklad evakuáciu z Libanonu. Je jednoznačne nevyhnutné, aby sme posilnili našu leteckú prepravnú kapacitu, ktorá je v zásade určená aj na evakuáciu a prepravu občanov z krízových oblastí, a to vrátane zranených osôb. Nič ešte nie je stopercentné, ale Embraer KC-390 je vo svojej kategórii v podstate jediné lietadlo, ktoré spĺňa naše požiadavky. Ostatné sú oveľa väčšie, alebo nie najmodernejšie. No a tiež dodám, že ak naša Zuzana 2 v Brazílii v armádnom tendri o dodávku 36 húfníc skončila druhá, čo ak sa nám ich ešte aj vďaka tomuto kontraktu podarí vrátiť do hry?

Pozemná technika?

Okrem všetkého iného končíme rokovania o nových dodatkoch pri pásových vozidlách CV 90, kde sme vyrokovali lepšie podmienky predovšetkým z po-

hľadu zodpovednosti za omeškanie, indexáciu cien a podobne. Tiež v rámci plnenia tejto zmluvy diskutujeme o rozšírení slovenských výrobných kapacít pri jej naplňaní. V tomto roku 2024 očakávame konečne 250 nových nákladiakov. V spolupráci s generálnym štábom vyberáme nový hlavný bojový tank. Tiež nás čakajú akvizície primárnych aj sekundárnych zbraní. Je toho však oveľa viac.

Protivzdušná obrana?

Opäť citujem naše vládne vyhlásenie, v ktorom sa hovorí: „Po nepochopiteľnom zbavení sa všetkých prostriedkov protivzdušnej obrany predchádzajúcou vládou sa vláda sústreďí na urýchlenie obnovenia suverenity v oblasti ochrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky v čo najskoršom možnom termíne.“ Nakoľko technika bola odovzdaná na Ukrajinu, musíme prioritne myslieť na to, ako ochrániť občanov Slovenskej republiky.

Sme na konci diskusií o protivzdušnom systéme, zvolený model je vlastne kompletný a sme už v dodávateľskom procese. V závere roka 2025 by sme mohli mať prvé komponenty a v priebehu roka 2026 prvú funkčnú batériu protivzdušného systému. Postupne bude dodávaných šesť batérií a pre nás

je dôležité, že okrem viacerých komponentov výroba munície do nich zostáva na Slovensku.

Aj poľský minister národnej obrany Władysław Kosiniak-Kamysz vyzdvihol pred koncom roka pri návšteve Slovenska naše výrobné kapacity a možnosti výroby najmä veľkokalibrovej munície.

Priestor na spoluprácu v oblasti obranných priemyslov s takým blízkym partnerom, ako je pre nás Poľsko, je obrovský. Je ale zrejme, že vždy bude dôležitá aj kľúčová miera samostatnosti a sebestačnosti. Tiež preto sme hneď po nástupe našej vlády investovali do našich zbrojoviek sto miliónov a ukazujú sa, že to bolo výborné rozhodnutie.

Aktuálne chcete pomôcť posunúť na vyššiu úroveň Letecké opravovne Trenčín.

Je nevyhnutné, aby dobehli dobu a budeme ich modernizovať smerom k spôsobilostiam opráv lietadiel F-16, vrtuľníkov Black Hawk a možno, podľa situácie, aj Embraerov. Nehovoriac o tom, že dôvera medzi našimi vzdušnými silami a LOT bola do istej miery rozkolísaná a my chceme, aby sa dostala na úroveň, ktorá ju charakterizovala dlhé desaťročia. V LOT dostali zvýšenie základného imania, za ktoré môžu vybudovať nové priestory a nové zariadenia,

ktoré budú schopné odpovedať na najmodernejšie nároky našich vzdušných síl. A ak by sme mali Embraery? Lietajú s nimi aj v Rakúsku, Maďarsku, Poľsku, Švédsku a v ďalších krajinách. Trenčín by potom síce iste nebol v NATO a Európe jediným dôležitým centrom opráv týchto strojov, ale máme ambíciu, aby k nim patrili.

V spomenutej vlaňajšej aprílovej Obrane ste avizovali aj to, že máme záujem zapojiť sa vo väčších počtoch do nasadenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, hoci to nie je jednoduché, lebo záujem nie je iba z našej strany...

Kontúry vyslania našich vojakov do Kosova sú už vcelku zreteľné. Návrh na vyslanie príslušníkov Ozbrojených síl SR do operácie Severoatlantickej aliancie KFOR sme začiatkom decembra predložili do skráteného medzirezortného pripomienkového konania. Do 110 vojakov bude určených na zabezpečenie základne, patrolovanie či logistiku, 15 ich bude slúžiť na medzinárodnom veliteľstve, dvadsiatka bude tvoriť národný veliteľský a podporný prvok a vyšleme aj do päť vojenských policajtov. Súčasťou slovenského kontingentu bude tiež 60 kusov kolesovej a 20 kusov pásovej techniky, plus všetko, čo budú na výkon svojej služby potrebovať.

Hovorili sme už o budovaní vzťahu k armáde a obrane u tých najmladších, aj o podpore vojakov v aktívnej službe, takže ešte niekoľko slov k tým, ktorí ju už majú za sebou...

V najbližších rokoch chceme uviesť do prevádzky prvé seniorské zariadenie pre našich vojnových veteránov a vojenských dôchodcov. A to aj pre tých, ktorí sú odkázaní na asistovanú pomoc. Pretože vďačnosť za ich službu nášmu štátu a ozbrojeným silám je na našich pleciach. My túto zodpovednosť preberáme a našim seniorom vrátime požitie.

V januárovom vydaní Obrany nám nedá, aby sme sa nespýtali, čo ste si želali na Nový rok?

Na Vianoce som si opäť uvedomil dôležitosť služby všetkých príslušníkov ozbrojených síl, ako aj policajtov, záchranárov a ďalších, ktorí boli v službe. Aj tým, ktorí cez sviatky službu nemali, ďakujem za ich prácu v prospech Slovenskej republiky a našich občanov. Môžu byť na seba hrdí. Ja na nich hrdý som. V rámci rezortu obrany spolu s generálnym štábom postupne zabezpečíme pre vojakov podmienky služby na úrovni 21. storočia. Pričom, samozrejme, od nich očakávame všetko to, čo sa píše vo vojenskej prísahe.

Pavol Vítko • Foto: Jakub Neubauer

TÉMA

Všetka česť tým chlapcom a dievčatám!

„O každom z týchto príbehov by sa dal nakrútiť film, napísať kniha a určite by sa stali ďalšou motiváciou nielen pre príslušníkov ozbrojených síl, ale aj pre ostatných občanov Slovenskej republiky,“ povedal podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák na margo videoukážok, ktoré ilustrovali dvanástich nominantov v rámci 27. ročníka ankety Vojenský čin roka.

Nominovaným tleskali aj podpredseda Národnej rady SR Andrej Danko, predseda výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Richard Glück, generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič, generalita ozbrojených síl vedená náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom a ďalší hostia. V krásne zrekonštruovaných priestoroch v areáli ministerstva obrany, ktorým podľa pôvodného využitia zo začiatku 20. storočia ostal názov Koniareň, na úvod zaznela hymna Slovenskej republiky v podaní Ivany Regešovej a Vojenskej hudby Bratislava pod taktovou majora Jozefa Hepnera. Vzápätí moderátori večera Janette Štefánková a Ľubomír Bajanič uviedli prvú kategóriu.

Riziko, cieľ, služba, odvaha

Pri vyhodnotení kategórie Pomoc verejnosti mal tú česť prihovoriť sa slávnostne naladenému auditóriu jej vlaňajší víťaz nadporučík Tomáš Poláček, ktorý ju uviedol. Vojenský psychológ z výcvikovej jednotky vojenských misií 7. výcvikového pluku Martin hovoril, že pre ľudí, ktorí zvyknú stávať na pódii vojenských činov roka, sú typické štyri vlastnosti či hodnoty. „Majú odvahu podstúpiť riziko, vedia si stanoviť seba presahujúci cieľ, je im vlastná služba druhým a typická pre nich je tiež vnútorná nezávislosť spojená so vzdorom voči iracionalite. To znamená, že keď sa ostatní rozhodnú napríklad neozvať či už proti nejakej hlúposti, alebo hlupákovi, lebo majú strach, oni

hranicu svojich hodnôt, zákonných pravidiel vo všeobecnosti s odvahou bránia,“ vysvetlil nadporučík. Mimochodom, práve o tomto type ľudí vydáva v januári knihu. Má názov Na ramednách obrov – psychológia hrdinstva.

A kto bol v kategórii Pomoc verejnosti nominovaný? Rotmajsterka Andrea Ševčovičová prekročila svoju komfortnú zónu tým, že jej služba staršej zdravotníčky Výcvikovej jednotky vojenských misií Martin sa ani zďaleka nekončí koncom pracovného času. Je za ňou tiež lektorsko-vychovávateľská činnosť pre študentov zdravotníckych odborov, členstvo v redakčných radách zdravotníckych časopisov, publikačná a osvetová činnosť, aj organizácia charitatívnych zbierok.

Rotný Pavol Vavrúš, správca skladu zo Základne nepotrebného majetku Nemecká, je predseda Občianskeho združenia Klúčikovo. Jeho cieľom je v mestskej časti Nemšová – Kľúčové organizovanie kultúrno-spoločenských akcií s cieľom šírenia a obohacovania kultúrnych tradícií, ako aj rôzne vzdelávacie a publikačné aktivity. A kto je za rok 2023 v kategórii Pomoc verejnosti laureátom? Vojak 1. stupňa bakalár Dominik Jurko, kadet akadémie ozbrojených síl. Za čo? „Bez ohľadu na riziko pomohol vo vlaku zadržať páchatela, ktorý vážne pobodal študentku ružomerskej Katolíckej univerzity. V kriticknej situácii sa zachoval tak, k čomu je vychovávaný a stal sa príkladom pre ostatných,“ hrdí sa ním rektor akadémie brigádny generál Aurel Sabó. Kadet D. Jurko nastúpil do vlaku v Kysaku. Po tom,

Pomoc verejnosti: vojak 1. stupňa Dominik Jurko

Priateľky armády: Petra Džerengová a Beáta Gottzmanová

Vojenský čin rokov 1997 – 2024

Vznik ankety Vojenský čin roka rokmi inicioval na jeseň 1997 vedúci vtedajšej redakcie armádneho vysielania Slovenského rozhlasu plukovník Miroslav Minár.

„**D**o prípravy prvého ročníka boli okrem kolegov z redakcie, podplukovníka Bernarda Rošteckého a Petry Repkovej prizvaní aj civilní novinári. Takí, ktorí sa rezortu obrany venovali dlhodo- bo a profesionálne. Spomeniem napríklad Stanislava Kuchára z TASR, Katarínu Fornerovú z Práce a najmä Pavla Viška, redaktora Pravdy, ktorý viedol nomináč- ný výbor a na galaprograme 28. januá- ra 1998 v Koncertnej sále Slovenského rozhlasu vyhlasoval výsledky aj z pozície predsedu poroty,“ uviedol zakladateľ a dlhé roky ťažiskový ťahúň Vojenského činu roka Miroslav Minár. Dodal: „Ze- le- ný projektu dal minister obrany Ján Sitek v spolupráci so svojím hovorcom, majo-

rom Františkom Kašickým a hovorcom ge- nerálneho štábu plukovníkom Tomášom Švecom.“

Jednotlivci a kolektívy

Prvý raz mimoriadne činy príslušníkov našej armády ocenili 28. januára 1998 v Koncertnej sále Slovenského rozhlasu. Už vtedy sa hlasovalo približne tak, ako sa hlasuje dodnes. Poverení členovia or- ganizačného štábu najskôr vybrali do užšieho finále kandidátov na laureátov. Vtedy z 36 jednotlivcov a 29 navrhnutých kolektívov na slávnostný večer postúpilo 9 jednotlivcov a 3 kolektívy. Už približne dve desaťročia kľúčové osobnosti, ktoré boli či sú na Slovensku zodpovedné za ob-

1998: minister obrany J. Sitek a náčelník GŠ Armády SR genplk. J. Tuchyňa odovzdávajú historicky prvé ocenenie pplk. Š. Janglovi

ranu našej republiky, si vyberajú v každej kategórii z troch nominantov. S tým, že v prvých ročníkoch bývali v hlavnej po- rote aj novinári, ktorí sa venovali obrane a bezpečnosti.

Kto bol prvým víťazom? V kategórii jednotlivcov pilot vrtuľníka major Martin Kosťovčík za pomoc pri povodniach. Me- dzi kolektívmi ocenenie získal Ženijný prá-

ako v neďalekom kupé počul výkriky mladej ženy, bežal na pomoc. Agresora, ktorý mal stále pri sebe útočný nôž, aj s pomocou ďalšieho muža pri pokuse o útek zvalil na zem. Keby nebolo jeho odvahy a duchaprítomnosti, páchatel' ohavného činu by zmizol v Spišskej Novej Vsi na stanici.

„Popravde – nevedel som, čo po gymnáziu so životom. Volal ma jeden kamarát pracovať do firmy. No aj po rozhovoroch s rodičmi sme išli napokon štyria spolužiaci z triedy na akadémiu. Už v štúdiu síce pokračujeme len dvaja, ale ja som sa v uniforme absolútne našiel. Zmenil som životný štýl, oveľa som si zlepšil fyzickú kondíciu. Objavil som v sebe aj záujem o vojenskú techniku, oboznamujem sa s históriou, štruktúrou a vývojom našich ozbrojených síl, a aj preto sa každý mesiac okrem iného teším na časopis Obrana,“ usmial sa výšportovaný sebavedomý kadet, po boku ktorého stojí už aj jeho krásna manželka, ktorý študuje delostrelectvo a raz by chcel byť veliteľom roty hľbkového prieskumu.

Priateľky a priatelia

V kategórii Priateľ armády bývajú ocenení ľudia, ktorí v rezorte obrany nepracujú, no svojou aktivitou prispievajú k budovaniu civilno-vojenských vzťahov, podporujú pozitívne poslanstvo o Ozbrojených silách SR, alebo prispievajú k šíreniu vedomostí

o vojenskej histórii. Nepochybne k nim patrí aj Jozef Martončík. „Chcel som slúžiť v uniforme. Nevyšlo mi to, preto ich teraz o to radšej zbieram,“ usmial sa zberateľ, ktorý so svojou vášňou začal už v detstve, ale naplno ju rozbehol v roku 1998. Vo svojej kolekcii má napríklad všetky uniformy, ktoré nosili slovenskí vojaci od roku 1935 až dodnes. Jeho zbierku už možno nazvať súkromným vojenským múzeom, ktoré je v areáli Súkromnej základnej školy na ulici Slobody 1 v Košiciach, kde šéfuje jeho manželka a kde on sám pracuje ako školník.

Matúš Valihora, ktorý žije na opačnom konci republiky, tiež popularizuje vojenskú históriu. V Brezovej pod Bradlom pracuje na osvetových projektoch, ktoré sú venované generálovi M. R. Štefánikovi. Podieľa sa aj na organizovaní osláv Dňa Ozbrojených síl SR, je autorom a spoluautorom viacerých kníh.

Učiteľkám Petre Džerengovej a Beáte Gottzmanovej zo Základnej školy M. R. Štefánika v Spišskej Belej spieval Tomáš Bezdeda aj preto, lebo obe už veľa rokov vedú svojich žiakov k vlastenectvu, úcte starším a zvlášť vojnovým veteránom. Tiež systematicky rozširujú vedomosti o našej histórii, posilňujú pozitívne poslanstvo o OS SR a budujú civilno-vojenské vzťahy. Pri príležitosti Medzinárodného dňa príslušníkov mierových síl OSN, Dňa víťazstva nad fašizmom či oslobodenia miest a obcí v regióne organizujú besedy žiakov s vojnovými

2007: najviac galavečerov VČR sa nateraz konalo v Koncertnej sále Slovenského rozhlasu

por Armády SR, ktorý pod velením pplk. Štefana Jangla pôsobil v misii UNTAES vo východnom Slavónsku. Okrem bežnej služby tiež za rekonštrukciu Slovenského domu v Iloku, odmínovanie kostola v Mikluševci či cintorína vo Vukovare.

Veľmi skoro sa navrhovatelia „finalistov“, ako aj porotcovia hodnotiaci finálový výber v hlasovaní priklonili k vojakom, ktorí zachraňovali životy. V roku 1999

sa stal laureátom v kategórii jednotlivec kapitán Peter Volek, ktorý s nasadením vlastného života zachránil život 77-ročnému topiacemu sa dôchodcovi. Medzi kolektívmi vyhrali príslušníci kontingentu Armády SR v misii KFOR, ktorým velil pplk. Ondřej Novosad, a to za záchranu života trom slovenským vodičom kamiónov na území Kosova.

Modifikácie kategórií

V roku 2000 boli kategórie modifikované. Prvá bola vyhlásená v oblasti mimoriadnych zásluh pri prezentácii republiky a Armády SR v zahraničí – jednotlivci a kolektívy. V druhej išlo o výnimočný čin humanneho a morálneho charakteru. Hodnotili sa tiež jednotlivci a kolektívy. A tak napríklad v roku 2001 za výnimočný čin humanneho a morálneho charakteru ocenili za záchranu ľudského života plukovníka Mariána Dzurillu, veliteľa prešovskej vrtuľníkovej základne, ktorý pomohol kolegovi pri

havárii jeho stroja. Medzi kolektívami za mimoriadne zásluhy pri prezentácii SR a OS SR mala najväčší aplauz skupina profesionálnych vojakov Armády SR, ktorí v Chorvátsku odvážne vystúpili proti násilníkom, ktorí napadli vodičov ich autobusu. V tomto ročníku organizátori vyhlásili tiež samostatnú kategóriu Darca krvi. Laureátom sa stal 92-násobný bezplatný darca, občiansky zamestnanec Peter Kadáček z VÚ 4258 Rašov.

V ročníku vyhlasovanom v roku 2002 sa síce tesne pred Silvestrom vo Vojenskej zotavovni Smrekovica šéfredaktorovi Obrany Pavlovi Vitkovi podarilo počas zimnej rekreácie vďaka okamžitej prvej pomoci oživiť náhle nedýchajúcu manželku plukovníka Milana Grupáča, ale laureátom sa stal major Jozef Szalay. Na Cypre počas osobného voľna zachránil topiaci sa manželský pár.

V roku 2003 sa anketa opäť zjednodušila na kategórie jednotlivci a kolektívy.

veteránmi. Práve preto im tleskal z hľadiska aj vojnový veterán a účastník SNP Vladimír Strmeň, ktorý bol tiež u nich na besede. A aj preto sa stali laureátkami tejto kategórie.

Top profesionálna služba

Ocenenie vojakov, ktorí vynikajú mimoriadne aktívnym plnením služobných úloh a povinností, alebo významným prínosom prispeli k budovaniu Ozbrojených síl SR a ich dobrého mena doma alebo v zahraničí, je prezentované v rámci kategórie Služba vlasti.

„Všetky kategórie sú dôležité, ale v tejto je na prvom mieste profesionalita vojakov, aká má dnes a denne charakterizovať život v ozbrojených silách. Treba zdôrazniť, že tieto tri príbehy sú len vrcholom ľadovca. Veď každý vojak, ktorý vykonáva službu vlasti a tá služba je vlastne služba pre ľudí, pre našich spoluobčanov, si zaslúži uznanie,“ ocenil náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. No a úplne na tej pomyselnnej špičke sa tento rok v kategórii Služba vlasti umiestnil ako laureát major Štefan Veliký, in memoriam. Dlhé roky pôsobil v 51. krídle Prešov a veľkou mierou sa zaslúžil o zlepšenie vzájomnej spolupráce Leteckej pátracej záchrannnej služby, Pozemnej pátracej záchrannnej služby, 51. krídla Prešov, Hasičského a záchranného zboru Prešov a Policajného zboru Prešov a Košice, a to najmä počas cvičení ZÁCHRANA. Toto cvičenie, ktoré dnes už nesie jeho meno, slúži na koordináciu vojakov

a ostatných silových či záchranných zložiek pri záchrane ľudských životov v ťažko dostupnom teréne.

„Život nášho vojenského manželského páru bol niekedy veľmi náročný a zložitý, inokedy úsmevný a šťastný, no najťažší bol počas covidu, keď sme boli nasadení obaja,“ spomenula manželka mjr. Velikého rotmajsterka Viera Veliká, staršia zdravotníčka 51-krídla Prešov. Dodala, že jej matka, brat, alebo niekto iný sa vždy pri ich dnes už 14 a 7-ročnej dcérke vystriedal, takže spoločne zvládli aj toto náročné obdobie. „Bohužiaľ, manžel po náročnej operácii, po ktorej sa však dalo očakávať, že tu bude azda aj dve desaťročia, o tri mesiace zomrel,“ smutne poznamenala. No zároveň dodala: „Večer bol nádherný, prostredie krásne, atmosféra úžasná a keby som manželovi vedela niečo odkázať do neba, tak to, že som na neho hrdá, čo všetko urobil pre ozbrojené sily a pre našu rodinu.“

V kategórii Služba vlasti bol nominovaný aj major Patrik Tischler zo Štábu pre podporu operácií Generálneho štábu OS SR, ktorý velil až 100-člennej skupine profesionálnych vojakov od prvého dňa nasadenia OS SR až do ukončenia pomoci pri požiari v centre Banskej Štiavnice.

Rotný Jaroslav zo síl pre špeciálne operácie, ktorý slúži v 52. výsadekovom prápore Jamník, sa medzi nominovaných prebojoval vďaka úspechu na medzinárodnom poli. V Čechách ako prvý príslušník OS SR prevzal Fairbairn Sykes dýku pre najlepšieho absolventa prestížneho kurzu KOMANDO.

Služba vlasti: rotmajsterka Viera Veliká

Záchrana života: poručík Peter Jurov

Laureátom sa stal desiatnik Pavol Falát, ktorý pri výpomoci policajnému zboru zasiahol proti ozbrojenému útočníkovi. Ocenení boli aj ženy nasadené v operácii Iracké sloboda za odminovacie práce. Zvláštne ocenenie získal práporčík Ján Tvaroška za 102 darovaní krvi.

V roku 2000 sa prvý a zatiaľ aj posledný raz hlasovalo prostredníctvom internetu. Internetovú Cenu sympatií získal major Peter Doboz, ktorý na jednej z bratislavských ubytovní zachránil život matke dvoch maloletých detí.

Od 8. ročníka ankety v roku 2004 už pomerne stabilne udeľovali v rámci Vojenského činu roka ocenenia v kategóriách: 1. Záchrana života, 2. Pomoc verejnosti, 3. Priateľ armády a 4. Mimoriadna cena.

Aj smutné minúty ticha

9. ročník v roku 2006 sa začal minútou ticha za vojakov, ktorí zomreli pri leteckom nešťastí počas návratu z misie KFOR. Prvý

raz sa laureátom stal občan cudzej krajiny. V kategórii Záchrana života to bol chorvátsky minister obrany Berislav Rončević. Pred utopením zachránil pri pobreží Jadranu dovolenkujúceho Slováka. Za mnohoročnú spravodajskú a publicistickú činnosť o rezorte obrany a s ňou spojenú objektivnosť a profesionalitu si prevzal ocenenie v Divadle Aréna v kategórii Priateľ armády redaktor Slovenskej televízie Ján Petrovič.

10. ročník v roku 2007 sa opäť začal minútou ticha. Tentoraz za všetkých, ktorí položili životy pri výkone služby, ako aj za obete výbuchu vo Vojenskom opravárskom podniku Nováky.

Tu spomeňme napríklad kategóriu Priateľ armády, kde získal najviac hlasov 85-ročný plukovník v. v. Nikolaj Tegza, vojnový veterán druhej svetovej vojny. V niekdajšom technickom učilišti a neskôr v priestoroch Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši vybudoval Bojovú

sieň čti a slávy – súkromné vojenské múzeum s množstvom vojnových exponátov, ktoré bolo nápomocné pri výchove a výučbe mladých vojakov.

Výrazom kategórie Záchrana života za rok 2007 sa stal nadrotmajster Martin Nič, ktorý dňa 7. júla 2007 v neskorých nočných hodinách na vodnej nádrži Veľká Domaša spolu s bratom zachránili dvoch topiacich sa rybárov.

Maďari, Rakúšania, Američania

Mimoriadnu cenu v roku 2007 odovzdali občanom maďarskej obce Hejce za nezištnú a obetavú pomoc pri záchranných prácach, ktorú poskytl po havárii lietadla Ozbrojených síl SR 19. januára 2006 nielen záchranárom, ale aj novinárom a všetkým ostatným pracujúcim na mieste nešťastia.

V roku 2008 Mimoriadnu cenu udelili rakúskym ozbrojeným silám Bundesheer za výraznú pomoc Slovensku v jeho etab-

Akční superborci

„Špeciáli“ Tomáš a Anton, obaja čatári z 57. samostatného oddielu Martin, sa spolu s kamarátom Patrikom pripravovali na ich obľúbenú zjazdovú cyklistiku. „Počas zjazdu Paťovi nerovnosť na trati nadhodila zadné koleso bicykla, prevrátil sa a v plnej rýchlosti narazil chrbtom do stromu.“ Keď sa Patrikovi zdravotný stav rýchlo zhoršoval, Tomáš a Anton využili všetky svoje zručnosti, ktoré sa naučili dlhoročnou službou v OS SR a počas kurzov CLS (Combat Life Saver). Mal niekoľko zlomených stavcov a pneumotorax pľúc, ale aj vďaka kamarátom prežil.

V kategórii Záchrana života bol nominovaný aj desiatnik Miroslav Hovanec z 11. mechanizovaného práporu Martin. Keď medzi obcami Zavar a Dolné Lovčice zbadal neskoro večer auto nabúrané v strome, okamžite zabrzdil a vybehol pomáhať vážne zranenému dospelému, aj chlapcovi.

Porota Vojenského činu roka, ktorá bola zložená z vedúcich osobností rezortu obrany a ozbrojených síl a jej členom bol aj prezident a hlavný veliteľ OS SR Peter Pellegrini, rozhodla, že laureátom v kategórii Záchrana života sa stane poručík Peter Jurov. Príslušník 21. mechanizovaného práporu Trebišov mal pred promóciami na Akadémii ozbrojených síl, keď si v Hencovciach pri Vranove nad Topľou zašiel aj s priateľkou na tradičnú zabíjačkovú zábavu. Hneď na začiatku sprievodného folklórneho programu však jeden z účinkujúcich, 67-ročný Jozef, náhle skolaboval.

„Armáda bol vlastne detský sen. Veď viete, ako azda všetci chalani pozerajú tie americké akčné vojnové filmy, v ktorých superborci z armády zachraňujú svet, či bránia svoju jednotku,“ povedal nám por. Peter Jurov už po vyhlasovaní výsledkov. No keď sa vrátíme v ten večer do Hencoviec, ako v akčnom filme to bolo aj tam. Vráťane vojenského superborca. Spomedzi približne 120 prítomných to bol totiž práve kadet Peter Jurov, ktorý okamžite „vyštartoval“ nedýchajúcemu pánovi Jozefovi na pomoc. Keďže stratil aj tep, začal mu dávať masáž srdca, ktorú prerušoval len pri umelom dýchaní. A to až do prepojenia poslednej nitky svojej košele a takmer až do vyčerpania. Niekoľko by to už vzdal. On sa však nevzdal – a zvíťazil. Rýchla záchranná pomoc potvrdila, že por. Peter Jurov pánovi Jozefovi bez najmenších pochybností zachránil život.

Dnes už zastupujúci veliteľ 3. mechanizovanej rotý trebišovského práporu pred auditóriom v slávnostne vyzdobenej Koniarňi vyhlásil, že ak by to bol vojak prvého stupňa, alebo aj generál, každý by sa zachoval rovnako tak, ako sa zachoval on. Nuž, verme, že áno. Treba si však všimnúť Petrove odhodlanie: „Žiadny špecializovaný zdravotnícky kurz som ešte nemal, ale aj bežnej vojenskej zdravotnej príprave som vždy venoval maximálnu pozornosť. Vedel som, že niekedy môže nastať situácia, keď bude treba v okamžite reagovať a zároveň byť pripravený. No – a ono to prišlo...“

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, Ivan Kelement a autor

lovaní v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, a to najmä na Cypre a Golanských výšinách

V roku 2010 ju získal za dlhoročnú spoluprácu s OS SR generálmajor Martin Umbarger, veliteľ Národnej gardy štátu Indiana, spolu s Národnou gardou, za spoluprácu s OS SR, a to aj pri našom vstupe do NATO.

Zvolen, Kandahár, Palárikovo

Napríklad v roku 2012 sa laureátom ocenenia v kategórii Záchrana života stal vojak Kamil Kelbel z 2. rotý práporu rádiolokačného prieskumu Brigády velenia, riadenia a prieskumu Zvolen. Zachránil manželský pár z horiaceho bytu.

Pyrotechnik Miroslav Staník si prevzal nasledujúci rok toto ocenenie za to, že dostal do bezpečia na základni počas útoku v afganskom Kandaháre dvoch ťažko zranených vojakov a aj vďaka nemu prežili. Špeciálne ocenenie v podobe pamätnej

medaily ministra obrany 3. stupňa si odniesla redaktorka TV JOJ Veronika Tóthová za rozvoj vojenskej osvetu a tradícií v audiovizuálnej tvorbe. V roku 2017 sa top priateľom armády stal Marián Simenon za Tankové dni Laugarício. Desiatnik Marek Hano z protiletadlovej raketovej brigády Nitra bol tým, ktorý v hustom daždi zastal a pomáhal pri havárii vozidla, v kto-

rom boli traja ľudia zranení ťažko a štvrtá osoba ľahšie. Podplukovník v. v. Bernard Roštecký získal mimoriadnu cenu za obnovu hrobov a vybudovanie pamätníka čs. legionárov v Palárikove, ako aj za hostiteľstvo celoslovenského podujatia Deň detí s ozbrojenými silami v tejto obci, keď bol jej starostom. Za založenie ankety Vojenský čin roka bol ocenený spolu s Miroslavom Minárom a Petrou Repkovou.

Aj kategória Služba vlasti

Z iniciatívy náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka bolo výraznou zmenou ankety Vojenský čin roka jej rozšírenie o kategóriu Služba vlasti. V jej rámci sú oceňovaní príslušníci OS SR, ktorí v predchádzajúcom roku vynikli mimoriadne aktívnym plnením služobných úloh a povinností alebo významným prínosom prispeli k budovaniu ozbrojených síl a ich dobrého mena doma alebo v zahraničí. Prvou laureátkou sa stala v roku

2017: B. Roštecký, P. Repková a M. Minár ocenení za založenie VČR

< ANKETA >

S akými emóciami sa vám spája Vojenský čin roka?

Robert Kaliňák

podpredseda vlády a minister obrany:

„Hrdosť. Ľudia, ktorí zoberú do rúk nielen svoj osud, ale aj osud tých, ktorých zachraňujú, alebo ktorým pomáhajú. Vojaci, ktorí sú príkladom ostatným a motivujú všetkých ďalších.“

Vladimír Strmeň

vojnový veterán, účastník Slovenského národného povstania

„Je to úžasná udalosť. Keď vojaci našej armády hrdinsky zachránia život alebo majetok svojich spoluobčanov, prípadne pomôžu niekomu v núdzi, keď riskujú, alebo robia viac, ako by museli, všetci sme na nich hrdí. Všetka česť tým chlapcom a dievčatám!“

Alena Balážiková

vedúca finančno-personálneho oddelenia, Vojenský historický ústav:

„Za vojenským činom roka vnímam všetko to, čo vojak urobí pre našu krajinu a pre našich občanov nad rámec svojej bežnej služby.“

Milena Zmeková

manželka náčelníka Generálneho štábu OS SR:

„Vždy je to o tom, keď príslušník ozbrojených síl pomôže, a to aj vtedy, keď by niekedy ani nemusel. A to tak svojim kolegom, ako aj ľuďom z civilu. Obdivujem ich rýchle reakcie v kritických chvíľach, ako aj organizáciu rôznych dlhodobých zbierok pre ľudí, ktorí to potrebujú. Vojaci to chápu, vedia o čom je život.“

Plukovník v. v. Jozef Kavecký

prezident OZ Česká a slovenská obec delostrelecká:

„Sú to krásne príbehy o statočnosti, charite, dobrom vzťahu medzi vojakmi a medzi ľuďmi vo všeobecnosti.“

Tieto skutky zároveň zjednocujú naše vojenské rady a našu krajinu.“

Robert Bestro

generálny riaditeľ Sekcie obrannej politiky MO SR:

„Tieto pozitívne činy poukazujú na ľudskosť a statočnosť, ako aj na to, že každý vojak je tu pre občanov Slovenskej republiky, ktorí keď potrebujú pomôcť, vojaci sú pripravení pomoc poskytnúť.“

Jana Gajdošová

manželka správcu Vojenskej podpornej nadácie Milana Gajdoša:

„Je to o odvahe, akcieschopnosti a guráži, ale aj o láskavých, priateľských, múdrych a otvorených ľuďoch, ktorí vedia urobiť niečo navyše.“

Poručíčka Ivana Krivošová

Veliteľstvo vojenského zdravotníctva:

„Vnímam to okrem iného ako hĺbkú odhodlania a lásku k vlasti, spoločnosti, kolegom, priateľom, aj rodine.“

Generálporučík v. v. Peter Vojtek

predseda Klubu generálov SR:

„Za Vojenským činom roka vnímam všetkých výnimočných ľudí, za ktorými stoja výnimočné činy, ktoré sa stávajú symbolom morálky, odhodlania, nezištnosti a úcty.“

2020 rotná Ivana Krivošová, zdravotníčka z Úradu hlavného lekára, ktorá počas nasadenia v boji proti Covid-19 dokázala vysoko nad rámec svojich povinností a služobného času pomáhať v karanténizovaných marginalizovaných rómskych komunitách na Spiši. Okrem iných ju získali napríklad príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia Žilina a príslušníci Vzdušných síl OS SR za evakuáciu ľudí z Afganistanu. No a ešte jeden príklad nezištnosti. Laureátom za pomoc verejnosti sa v roku 2022 stal slobodník Miroslav Demeter z 902. ženijného práporu Michalovce, ktorý 40 dní svojej dovolenky a osobného voľna venoval dobrovoľníckej pomoci obyvateľom južnej Moravy, ktorých postihla veteránna smršť. Z výrazných priateľov armády spomeňme z ostatných ročníkov aj Vojenskú podpornú nadáciu, ktorej správca Milan Gajdoš už v roku 2011 vytvoril solidárny systém pomoci komunite vojakov a zamestnancov rezortu obrany, ktorý im

pomáha v zložitých situáciách nad rámec zabezpečenia či oficiálnych možností. Veľkým priateľom ozbrojených síl je tiež mesto Brezová pod Bradlom. Dlhodobu sa podieľa na spoločných oslavách výročia generála Milana Rastislava Štefánika, ako aj pripomienkach bojov slovenských dobrovoľníkov z roku 1848, vrátane osláv Dňa ozbrojených síl SR.

A ešte niečo. Na projekte Vojenský čin roka sa popri už viacerých menovaných osobnostiach organizačne podieľali celé desiatky žien a mužov. Azda najdlhšie k nim patrí od roku 2000 Elena Hollanová z oddelenia marketingu Kancelárie ministra obrany a o čosi neskôr sa k nej pridala jej kolegyňa Marianna Zajacová. Veľká vďaka však všetkým, ktorí za tie roky venovali „VČS“ svoj talent, energiu a schopnosti.

Už len jedno porovnanie zakladateľa Miroslava Minára: „Ak sme prvé roky a azda aj desaťročia tejto ankety typy na

2020: počas covidu sa uskutočnilo len odovzdanie ocenení, ktoré si v kategórii Priateľ armády od generála D. Zmeka preberá M. Gajdoš

nominantov hľadali neraz veľmi prácne a zložito, teraz ich navrhujú aj samotní velitelia, vrátane plukovníkov či generálov. Svedčí to nielen o prestíži Vojenského činu roka, ale aj o tom, že sme si v ozbrojených silách začali viac vážiť sami seba.“

Námorná vojna v Čiernom mori

Od začiatku konfliktu na Ukrajine spomínajú najmä boje na zemi či vo vzduchu, akcie v Čiernom mori ostávajú väčšinou v úzadí. Vojna na Ukrajine pritom ukázala, že klasické pojmá námornej vojny – bitky medzi loďami nepriateľských strán – sú už sčasti minulosťou.

Príklad použitia nových kamuflážnych schém na lodiach ruskej čiernomorskej flotily. Vďaka čiernej farbe je loď na fotografii (fregata triedy Admirál Grigorovič) vizuálne menšia, čím sa sťažuje jej identifikácia operátorom dronu aj umelou inteligenciou.

Hoci obe bojujúce strany disponujú námornou flotilou situovanou v Čiernom mori, takmer tri roky od začiatku konfliktu sme neboli svedkami väčšieho námorného súperenia. Napriek tomu, že ukrajinská flotila je neporovnateľne menšia ako tá, ktorou v Čiernom mori disponuje Rusko, dokázali si ukrajinské sily pripísať niekoľko úspechov – a to práve spôsobom, ktoré prinášajú (podobne ako zo vzduchu a zo zeme) nové poznatky o spôsobe vedenia námornej vojny.

Stav hladinového loďstva

Podobne ako ruská, aj ukrajinská flotila stávala z veľkej časti na pozostatkoch sovietskej čiernomorskej flotily. Do roku 2014 bola najväčšia časť ukrajinskej flotily alokovaná na polostrove Krym. Po jeho okupácii Ruskom prišla o výraznú časť mužstva aj výzbroje – z pôvodného počtu približne 15-tisíc prišla Ukrajina o takmer 8 500 námorníkov a viacero lodí. Hoci časť bola neskôr prinavrátená späť Ukrajine, Rusko dokázalo v marci 2014 zabaviť až 12 zo 17 ukrajinských vojenských plavidiel umiestnených v Sevastopole. Výraz-

nú stratu zaznamenala infraštruktúra – opravovne, doky, sklady. Po strate Krymu sa hlavnou ukrajinskou námornou základňou stala Odesa. Situácia v Čiernom mori bola napätá už od vypuknutia konfliktu na Donbase. Z niekoľkých stretov medzi ruským a ukrajinským námorníctvom je najznámejší kerčský incident z novembra 2018, keď ruská pobrežná stráž aj s použitím zbraní zabránila trom ukrajinským lodiam (dvom delovým člnom a jednému remorkéru) dostať

sa do Azovského mora. Od anexie Krymu po začiatok vojny na Ukrajine získalo ukrajinské námorníctvo niekoľko menších plavidiel vrátane pôvodne amerických hliadkových člnov dodaných v rokoch 2019 až 2021.

Počas ruskej invázie premiestnili Ukrajinci svoje jediné väčšie plavidlo, fregatu Hetman Sahajdačnyj, do prístavu v Mykolajive, kde ju potopili, aby nepadla do ruských rúk. Niekoľko menších ukrajinských plavidiel dokázali ruské jednotky potopiť

Potápajúci sa krížnik Moskva. Potopenie tejto vlajkovej lode ruskej čiernomorskej flotily a zároveň tretieho najväčšieho plavidla ruského námorníctva ukrajinskými strelami Neptun patrí medzi najväčšie straty Ruska vo vojne na Ukrajine.

na začiatku konfliktu, čím výrazne zmenšili už beztak okresané počty lodí ukrajinského námorníctva. Svet očakával ruský námorný útok spojený s vylodením pechoty v Odeze. Ukrajinská flotila mala ruské výsadkové plavidlá a ich podporu zastaviť ešte pred vylodením. Podobné vylodenie sa uskutočnilo na Haďom ostrove, ktorý neskôr Rusi sami opustili – zrejme po uvedomení si potreby koncentrácie síl na východe Ukrajiny a nie na celom jej území. Prioritnú úlohu hral križník Moskva – tretie najväčšie plavidlo používané v ruskom námorníctve a zároveň vlajková loď ruskej čiernomorskej flotily. Vzhľadom na priestor jej operácie bola na mori prakticky neohrozená. Ukrajinské námorníctvo stratou lodí a zároveň výraznou ruskou námornou a vzdušnou prevahou prišlo o schopnosť bojovať konvenčnými plavidlami.

Námorné strely a drony

Len dva mesiace po začatí konfliktu však ruské námorníctvo utrpelo výraznú ranu – pomocou dvoch striel Neptun a cieľových koordinátov získaných zo zahraničných satelitov potopilo ukrajinské námorníctvo križník Moskva. Lode ruského námorníctva sa museli stiahnuť k Rusku. Spolu so zaminovaním pobrežia a vysokou aktivitou dronov UAV, ktoré predstavovali priame ohrozenie ruských plavidiel, sa ruské námorníctvo stiahlo od ukrajinského pobrežia až k samotnému Krymu či priamo do prístavu v Sevastopole.

Od roku 2022 začala Ukrajina ako prvá krajina používať v boji námorné drony. Medzi takéto plavidlá kategórie USV (Unmanned Surface Vehicle – bezposádkové hladinové plavidlo), ktoré sú ovládané diaľkovo, patrí napríklad MAGURA-V5. Malé plavidlá s dĺžkou približne 5 metrov, schopné doplávať do vzdialenosti 800 km,

Bezposádkové plavidlo (USV) Sea Baby. Ukrajinské námorníctvo patrí medzi prvé na svete, ktoré operatívne a úspešne používa kamikadze plavidlá.

fungujú podobne ako ich vzdušní bratraci kategórie UAV alebo pozemné drony kategórie UGV.

MAGURA je samovražedným dromom. Od svojho nasadenia dokázali tieto plavidlá potopiť pomocou 200 kg nálože niekoľko námorných výsadkových plavidiel, vrátane Cézara Kunikova alebo korvety Ivanovec. Zatiaľ čo sa MAGURA využíva v útokoch na pohyblivé ciele, na statické ciele či prístavy (ale aj mosty, ako bolo v prípade Kerčského mostu) sa využíva USV Sea Baby, prepravujúce približne 850 kg nálože; alternatívne môžu byť vyzbrojené aj šiestimi granátometmi RPV-16. Výroba námorných dronov je aj relatívne lacná. Cena jedného člna MAGURA V5 je približne 250-tisíc dolárov. Aj keď Ukrajina v boji nenasadzuje proti ruským plavidlám svoje klasické plavidlá, teda obsluhované priamo na palube posádkou, v útokoch na ruské ciele využíva podobne ako vo vzduchu a na zemi diaľkovo ovládané vozidlá. Sme svedkami robotizácie vojska. Samotné ruské námorníctvo si uvedomuje, akú hrozbu predstavuje útok námorných dronov. Na aspoň jednu fregatu bola preventívne aplikovaná nová kamufláž, ktorá využíva tmavú farbu,

vizuálne mení tvar lode a tak ukrajinským operátorom dronov sťažuje identifikáciu lode.

Budúcnosť námornej vojny

Aj napriek nespornej veľkosti ruskej čiernomorskej flotily sa ruské vojenské námorníctvo s výnimkou prvotných akcií pri Odeze či Haďom ostrove obmedzuje na podporu útokov na strategické ciele vo vnútrozemí Ukrajiny a nevyužíva jeden z doterajších hlavných spôsobov použitia vojenských flotíl v histórii konfliktov – námornú blokádu či prerušenie zásobovacích a obchodných trás. Jedným z dôvodov je výrazné zaminovanie ukrajinského pobrežia, no i nebezpečenstvo použitia protilodných striel ako Neptun či Harpoon ukrajinským námorníctvom.

Ukrajinské námorníctvo stratilo po anexii Krymu v roku 2014 výraznú časť plavidiel, infraštruktúry a mužstva. Veľkú časť plavidiel zneškodnili ruské jednotky v prvých mesiacoch vojny. Ukrajina však dokázala, že aj na mori hrajú nemalú rolu diaľkovo ovládané drony v podobe bezposádkových lodí. Ich aktívne využívanie sa síce začalo len v posledných dvoch rokoch, no už ukázali, že sa dokážu veľmi ľahko dostať do prístavu (nájazd 7 bezposádkových lodí do Sevastopolského prístavu), aj poškodiť strategické komunikácie na mori (Kerčský most). Vzhľadom na nedostatok veľkých plavidiel i na ruskú kontrolu nad Čiernym morom bude Ukrajina aj v budúcnosti používať lacné malé bezposádkové plavidlá, ktoré dokáže nepozorovane a v rojoch používať na území kontrolovanom nepriateľom aj v útočných operáciách. V obranných operáciách je ukrajinské námorníctvo nútené používať buď námorné míny alebo protilodné strely, ktoré sa ukázali v prípade križníka Moskva ako veľmi účinné.

Ukrajinský hliadkový čln Sloviansk. Čln získaný zo Spojených štátov v roku 2019 spolu s ostatnými loďami podobnej kategórie tvoril základ ukrajinského námorníctva. Mesiac po ruskej invázii na Ukrajinu ho potopila ruská strela Kh-31.

Jaroslav Cabuk

Sekcia obrannej politiky MO SR

Fínske mínometné novinky

Na konferencii Future Mortar Systems (Budúce mínometné systémy) v Londýne predstavila fínska spoločnosť Patria nový typ mínometného systému TREMOS. Ten spočíva v montáži 120 mm mínometu na korbu nákladného vozidla, čím sa výrazne zvy-

šuje mobilita a znižujú prevádzkové náklady a náklady na výrobu. Podľa spoločnosti Patria trvalo len necelý rok od myšlienky po dokončenie prototypu. Vozidlo vybavené mínometom je schopné strelby minútu po dosiahnutí pozície a pretože nepotrebuje pri pal-

be podpery, je schopné opustiť svoju pozíciu takmer okamžite. Fínska armáda vyhlásila, že nakúpi predseriové kusy už v priebehu roku 2025 a vo fínskej armáde tak doplní samohybné mínometry AMOS, využívané na podvozku vozidiel Patria AMV.

..... Jaroslav Cabuk • Sekcia obrannej politiky MO SR • Foto: Airbus Helicopters, Armasuisse, Boeing, Embraer, Lufthansa, Patria

F-15 pre Izrael

V novembri podpísalo Ministerstvo obrany Izraela zmluvu o obstaraní 25 amerických bojových lietadiel F-15 v konfigurácii IA, s možnosťou ďalších 25 kusov v budúcnosti. Prvé lietadlá F-15IA, ktorých hodnota v zákazke je takmer 4,8 miliardy eur, dorazia do Izraela v roku 2031. Aj keď Izrael používa už 66 lietadiel F-15, verzia F-15IA predstavuje derivát novej F-15EX, ktorú začali zavádzať v americkom letectve len v roku 2024. Izrael tak postupne získa náhradu starších F-15, pochádzajúcich ešte z 80. rokov, pričom nové verzie sú vybavené moderným radarom či systémami elektronického boja.

Airbusy holandských špeciálov

Helikoptéry AS532 Cougar, ktoré Holandsko využívalo, nahradia v role vrtuľníkov využívaných špeciálnymi silami tuctom kusov moderných H225 Caracal. Vrtuľníky, ktorých malo byť pôvodne 14, budú slúžiť na prepravu špeciálnych síl od roku 2030, keď sa očakáva ich prílet a zavedenie do výzbroje. Relatívne dlhý termín dodávok je spôsobený vyťažením spoločnosti Airbus. H225M budú vybavené schopnosťou tankovania za letu, čím holandské špeciálne sily získajú prostriedok taktickej prepravy na dlhé trasy, resp. s možnosťou dlhej výdrže vo vzduchu. Holandské ministerstvo obrany plánovalo nákup helikoptér H225M už od roku 2023, k finálnemu rozhodnutiu došlo v novembri 2024.

Švajčiari vybrali nové húfnice

Švajčiarsky úrad pre obranné obstarávanie rozhodol, že samohybné húfnice M109 vo švajčiarskej armáde nahradí Artillery Gun Module (AGM), inštalovaný na podvozku švajčiarskych vozidiel Piranha IV. Koncept delostreleckého vozidla AGM vychádza z nemeckej spoločnosti KNDS. Vozidlo v testoch porazilo konkurenčné delostrelecké systémy Archer zo Švédska a RCH 155 spoločnosti KNDS a taktiež s možnosťou umiestnenia na podvozok vozidiel Piranha, resp. Boxer. Dodávky nových vozidiel by sa mali začať v roku 2028.

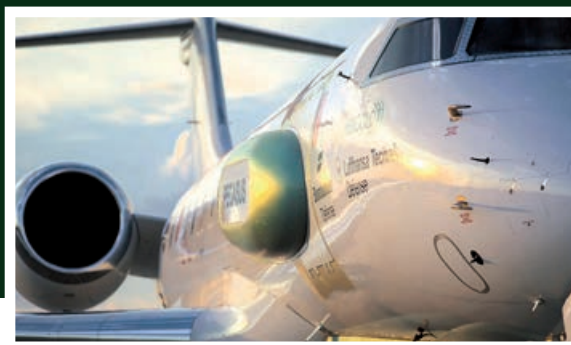

Ďalší zákazník pre Embraer

Po úspešnom predaji transportného lietadla C-390 vo viacerých európskych krajinách vrátane Česka, Maďarska a Rakúska sa pre obstaranie nového lietadla brazílskeho výrobcu rozhodlo švédske letectvo. Tieto dvojmotorové prúdové lietadlá nahradia vo švédskom letectve americké C-130 Hercules, ktorých päť kusov lieta v škandinávskom letectve od 60. rokov. Švédsko sa pre brazílske lietadlo rozhodlo aj po tom, čo Brazília oznámila pokračovanie a zvýšenie spolupráce medzi oboma krajinami v prevádzkovaní stíhacích lietadiel JAS-39E/F (pod miestnym označením F-39). Nákup transportných lietadiel C-390 tak neznamená len modernizáciu dopravného letectva Švédska, ale aj zvýšenie obrannej spolupráce s Brazíliou.

Prvý let Pegasa

Spoločnosť Lufthansa Technik oznámila prvý let lietadla PEGASUS (Persistent German Airborne Surveillance System), ktoré bude slúžiť pre potreby rádiového spravodajstva SIGINT. Nemecko pomocou troch plánovaných lietadiel získa schopnosť detegovať prípadný nepriateľský útok na základe dát získaných z monitorovania rádiových signálov a vytvoriť tak ucelený obraz nepriateľskej komunikačnej siete. Túto schopnosť stratilo po skončení studenej vojny. Ako základ pre PEGASUS sa využíva lietadlo Global 6000 spoločnosti Bombardier.

PEKLO MENOM SS7

Viete, že prvý produkt dvojice Jobs – Wozniak nebol počítač Apple, ale zariadenie, ktoré vedelo hacknúť telefónnu ústredňu a sprístupniť hovory do Európy zadarmo? Volalo sa Blue Box.

Ak preskočíme kus peknej histórie, dostaneme sa k protokolu SS7, ktorý zaviedli v roku 1984, aby zlepšil bezpečnosť telefónnych spojení. Problémom je, že samotný SS7 vôbec nie je bezpečný.

Protokol SS7 (Signalling System No. 7) si môžeme predstaviť ako internet, len pre telefónne spojenia. Každý operátor má svoj identifikátor GT (Global Title). Aby fungoval roaming (či už národný alebo medzinárodný), operátori si dohodnú prepojenie do iných sietí zmluvne. V roku 1984, keď ho zaviedli, bolo operátorov veľmi málo a celý tento svet bol jednoduchý. No korene Signalling System No. 7 siahajú ešte hlbšie, až do 70. rokov minulého storočia. Dnes máme vo svete viac než 1 200 operátorov a vyše 4 500 sietí (vrátane „operátorov v appke“, akí sú aj na Slovensku). A keďže SS7 bol koncipovaný ako uzavretá sieť, keď už ste dnu, bezpečnosť sa v podstate končí. Operátori môžu byť nedôveryhodní, môžu byť priamo hacknutí, môžu predávať prístup k SS7 ďalším skupinám a podobne. Cena jedného prístupu do siete SS7 vyjde momentálne na pár tisíc eur mesačne. Je vyššia, ak má operátor roamingové zmluvy s viacerými veľkými operátormi (napríklad viac ako 10 000 eur mesačne).

Ukradnuté volania

Používatelia komunikačnej siete poznajú svoj IMEI. To je jedinečné číslo zariadenia (telefónu). IMSI je jedinečné číslo SIM karty. Toto číslo je dôležité na identifikáciu používateľa. Ak v sieti SS7 nemáte správne IMSI, operátori sa s vami nebudú baviť. Získanie IMSI je, ak ste v sieti SS7, triviálne. Stačí vedieť telefónne číslo.

Ak máme prístup do SS7 a IMSI, cez funkciu siete SS7 nazvanú roamingové presmerovanie vieme presmerovať hovory a SMS správy z jedného čísla na ľubovoľné iné telefónne číslo. „Hacknutá“ osoba neuvidí na svojom telefóne žiadnu zmenu, telefón sa bude správať normálne, možno z neho volať, posilať správy. Roamingovým presmerovaním je možné hovory a správy presmerovať, zadržať, alebo ich „len“ sledovať.

Lokalizácia SIM

Samozrejme, posledná (a dávno známa) možnosť – ak máte prístup k SS7 – je lokalizácia SIM karty. Sofistikované útoky robia trianguláciu na základe počtu staníc BTS, ku ktorým je SIM karta pripojená, prípadne vedia merať čas odozvy od staníc BTS a určiť veľmi presnú trianguláciu lokality. No aj bez týchto matematických možností, ak vieme IMSI, potom vieme povedať, kde sa SIM karta nachádza. V mestských podmienkach s presnosťou na 100 metrov. To však celkom stačí, ak chceme napríklad vedieť, či sa používateľ nachádza doma, alebo v práci.

Neverte G3

SS7 je základom pre siete 2G a 3G. Preto sa tieto siete pomaly vypínajú a nahrádzajú modernejšími. No veľa zariadení má komunikačné schopnosti stále len 2G alebo 3G (napríklad prvé bezpečnostné systémy v autách). Rovnako nie všetky vykrývače BTS (Base Transceiver Station) prešli na niečo lepšie ako 3G. Protokoly 4G a teraz 5G sú výrazne bezpečnejšie. Problémom je, že prechod na 5G je pomalý a SS7 je zatiaľ stále štandard. A operátori nemajú dôvod vydávať peniaze na zmenu niečoho, čo funguje.

SS7 je tu s nami takmer pol storočia. Bezpečnosť nie je jeho silnou stránkou. Útoky pomocou SS7 sa dejú denne. Vzhľadom na ceny hackeri väčšinou pracujú pre štátne zložky. Ak máte v banke správu sms ako spôsob autentifikácie peňažných operácií, zmeňte ho. Ak potrebujete komunikovať bezpečne, používajte aplikáciu Signal.

mjr. v zál. Peter Garaj
Senior System Engineer,
Tachyum

Modelári a vojaci

Najväčšia modelárska výstava na Slovensku Nitra model 2024 bola v znamení vojakov. Až 90 percent z viac než 1 300 exponátov tvorili modely vojenskej pozemnej i leteckej techniky, diorámy s vojenskou tematikou, ukážkami historických bitiek, či modely vojenských stavieb a opevnení.

Jubilejný 30. ročník výstavy sa opäť konal v réžii modelárskeho klubu Zobor Nitra na výstavisku Agrokomplex. Klub pre návštevníkov pripravil atraktívny sprievodný program aj s účasťou Ozbroyených síl SR. Na výstavisku sa ukážkami bojovej techniky prezentovali nitrianske útvary 11.

brigáda vzdušných síl a 12. mechanizovaný prápor, ako aj členovia klubu Vojenského historického múzea Piešťany v dobových uniformách s unikátnymi vojenskými historickými exponátmi.

Vojaci nitrianskeho práporu pod velením nrtm. Rudolfa Krištofika pripravili aj statické ukážky zbraní a výstroja. Tahákom sa stala aj beseda s veliteľom letky stíhačiek F-16 pplk. Petrom Gregorom. Záver výstavy patril oceňovaniu najlepších modelárov a modelov. Už po piatykrát odovzdal nrtm. Krištofik cenu veliteľa práporu najkrajšiemu modelu slovenskej bojovej techniky.

Organizátori na základe iniciatívy občianskeho združenia UN VETERAN SLOVAKIA (UNVS) po prvýkrát vyhlásili aj súťažnú kategóriu Bojová technika mierových síl OSN. Zvíťazil model obrneného vozidla BRDM2, ktoré v misiách UNPROFOR a UNTAES v bývalej Juhoslávii používali príslušníci ruského a ukrajinského kontingentu. Autorom modelu je Ján Moravčík z Liptovského Hrádku.

Text a foto: Bernard Roštecký

Vážená redakcia, ďakujem Vám zo srdca za veľmi pekný článok o mojom otcovi Jánovi Štefánikovi, účastníkovi Slovenského národného povstania, ktorý bol publikovaný v povstaleckej augustovej Obrane. Môj otec bol na účasť v SNP veľmi hrdý, rovnako ako my všetci jeho blízki sme hrdí na neho. Bohužiaľ, prednedávnom nás už opustil, ale aj prostredníctvom Obrany jeho príbeh a odkaz Povstania ostáva tiež pre ďalšie generácie. Zároveň Vašej redakcii, ako aj všetkým vojakom a zamestnancom ministerstva obrany, želim veľa zdravia a šťastia v novom roku.

Viera Guželová, Hnúšťa

Milí priatelia!

Veľmi sa vám chcem poďakovať za stolový kalendár Ministerstva obrany SR o menej známych účastníkoch Slovenského národného povstania. Je v ňom aj príbeh mojej maminky Emílie Kompišovej z Liptovského Jána, ktorá cez vojnu pomáhala partizánom aj Židom. Maminka síce vo veku nedožitých 102 rokov vo februári 2024 zomrela, ale tak trochu ste mi tým kalendárom môj smútok až skrásnili. Pretože je krásne, že na takýchto ľudí, ako bola moja maminka, nezabúda aj niekto iný, nie iba ich najbližší príbuzní. Nech sa Vám darí, úspešný nový rok Vám želim.

Soňa Hlavajová, Uhorská Ves

Vojenské lesy rozdávali radosť

Štátny podnik Vojenské lesy a majetky SR, tak ako každý rok, aj tentoraz venoval vianočné stromčeky rodinným centrám či špecializovaným školám. Spravili radosť deťom v 93 zariadeniach po celom Slovensku, tak ako aj v Špeciálnej základnej škole s materskou školou na Karpatskej ulici v Bratislave. „Deti emócie nehrajú, o to krajšie je sledovať, ako sa radujú z obyčajných vecí. Tešia sa na Vianoce a my sa im usilujeme tento krásny čas spríjemniť,“ povedal Ján Jurica, generálny riaditeľ VLM SR po odovzdaní stromčeka spolu s drobnými darčekom.

Seminár leteckých autorít

V Liptovskom Mikuláši sa konal medzinárodný seminár autorít v oblasti vojenského letectva. Zúčastnili sa na ňom zástupcovia Úradu vojenského letectva MO SR a odboru dozoru nad vojenským letectvom MO ČR. Zamerail sa na výmenu skúseností v oblasti certifikácie personálu, leteckých pozemných zariadení, leteckej meteorologickej služby, implementácie predpisov EÚ do vojenského prostredia, posudzovania a povoľovania výstavby veterných elektrární, zavedenie F-16 do Vzdušných síl OS SR a vrtulníkov AH-1Z Viper a UH-1Y Venom do Vzdušných síl AČR a implementáciu EMAR M a EMAR CAMO do podmienok Vzdušných síl AČR.

Život rebelantky

Spoločnosť M. R. Štefánika predstavila v priestoroch Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika novú publikáciu o snúbenici M. R. Štefánika - Giuliana Benzoni: Život rebelantky. Predseda spoločnosti genmjr. v. v. Peter Novot-

ňák predstavil prekladateľa novej publikácie Ladislava Koudelku, ktorý priblížil kadetom nielen novú publikáciu, ale aj významné obdobie v histórii Československa, zaznamenané v ďalšej publikácii, ktorú do slovenčiny prekladal, s názvom Československo 1919 - Oslobodzovanie Slovenska spod maďarskej nadvlády od talianskeho historika Lamberta Ferrantiho. Do programu sa zapojil i genmjr. v. v. Svetozár Nađovič, autor publikácie Čelom vzad, ktorá opisuje odsun sovietskych vojsk z Československa v roku 1991. Novú publikáciu Giuliana Benzoni: Život rebelantky do života symbolicky uviedol rektor AOS brig. gen. Aurel Sabó. Spoločnosť M. R. Štefánika zároveň darovala akadémii výťažky nových kníh.

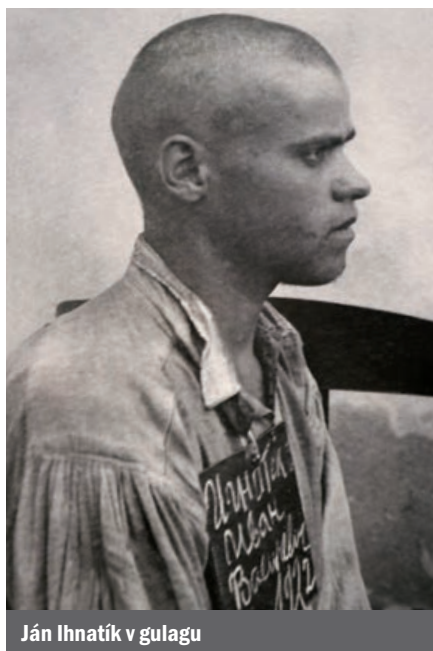
Letci nacvičovali prežitie

V Malých Karpatoch, plavárni Malacky a priestoroch letiska Kuchyňa sa konal výcvik prežitia výkonných letcov v extrémnych podmienkach. Zúčastnili sa na ňom aj príslušníci padákovvej výsadkovej a záchrannej služby letiska, obväziska a telovýchovný dôstojník spolu so štábnym kaplánom. Jedným z hlavných bodov výcviku je činnosť po núdzovom opustení lietadla a pristátia padákom na vodnej hladine. Piloti si mohli vyskúšať postupy pri záchrane topiaceho sa a rôzne spôsoby plávania v leteckej kombinéze, budovanie prístreškov, zakladanie ohňa a spôsoby získavania stravy v prírode.

Rytier z Jasla

Dňa 15. januára si delostrelci pripomínajú 80. výročie bojového vystúpenia delostreleckých plukov 1. čs. armádneho zboru pri poľskom meste Jaslo. Priamym účastníkom bojov bol aj 102-ročný plukovník v. v. Ján Ihnatík. Ako podporučík velil 4. batérii 120 mm mínometov.

Cesta Rusína z obce Poroškovo na Podkarpatskej Rusi k 1. čs. armádnemu zboru nebola jednoduchá. Plukovník Ihnatík ju pri našom stretnutí v roku 2009 pri oslavách Karpatsko-duklianskej operácie opísal takto: „Necelý rok po maďarskej okupácii Podkarpatskej Rusi som sa v máji 1940 ešte s dvoma priateľmi rozhodol ujsť do vtedajšieho Sovietskeho zväzu, ktorý po vojne s Poľskom obsadil bývalú západnú Ukrajinu na druhej strane Karpát. Chceli sme sa prihlásiť do Červenej armády. Prešli sme cez horský hrebeň a hneď nás zadržala sovietska pohraničná hliadka. Boli sme naivní,

Ján Ihnatík v gulagu

Plk. v. v. Ján Ihnatík pred pätnástimi rokmi na Dukle

tešili sme sa z toho. Čakali sme, že nás ako Slovanov priateľsky prijmu. Za nedovolený prechod hranice nás však odsúdili na tri roky prác v gulagu.“

Jána čakala ťažká drina v lesoch na severe Ruska. V roku 1943 ho prepustili, keď ako československý občan požiadal o vstup do rodiačeho sa 1. čs. poľného práporu v Buzuluku. Prišiel tam, keď sa jeho budúci spolubojovníci pripravovali na prvé nasadenie na front pri Sokolove. Týždeň pred ním dorazil ďalší rodák z Poroškova Vasiľ Kiš, ktorý prešiel rovnakou anabázou ako Ján. Dostal sa k delostrelcom a postupne prešiel celú bojovú cestu cez boje o Kyjev, Bielu Cerkev až k hraniciam vlasti, k Dukle.

„Asi to bola zhoda okolností, že som zakotvil práve u delostrelcov. U nich totiž slúžil v čase prvej svetovej vojny aj môj otec ako rakúsko-uhorský vojak. Najskôr na srbskom, neskôr ruskom i talianskom fronte,“ hovorí. Všade čakali delostrelcov ťažké boje, ale najviac si spomína na boje o prístupy k Duklianskemu priesmyku.

Ťažko pod Duklou

„Vtedy som bol príslušníkom 3. čs. delostreleckého pluku. Paľbou 120 mm mínometov sme podporovali útok našich vojakov. Boje v horskom prostredí boli najhoršie, aké som zažil. Od začiatku operácie nás čakali nemilé prekvapenia. Naivne sme si predstavovali, že sa nám rýchlo podarí prekonať Karpaty a pomôcť Povstaniu. Realita však bola iná. Čakali nás týždne ťažkých bojov proti húževnatému nepriateľovi, ktorý svoje pozície dokonale opevnil. Navyše vládlo neprijemné jesenné počasie. Neustále dažde, množstvo blata. Za každým návršim, ktoré sme po veľkých stratách ovládli, nás čakal dobre pripravený protivník a všetko sa začalo odznova. Pokračovalo to aj po prekonaní Karpát. Znova zdĺhavé boje, postup o pár kilometrov za cenu ťažkých strát, až sme napokon uviazli na rieke Ondava. Tam nás zastihol aj začiatok roka 1945.“

Vtedy boli všetky čs. delostrelecké pluky z tejto línie odvelené a presunuté k poľskému mestu Jaslo, kde sa práve chystala veľká sovietska ofenzíva.

Prezident Českej a slovenskej obce delostreleckej plk. v. v. Jozef Kavecký (vľavo) odovzdáva plk. v. v. Jánovi Ihnatíkovi Kríž rytiera delostrelectva. Uprostred brig. gen. v. v. Ján Kožiak, bývalý veliteľ delostreleckých útvarov AČR a veliteľ Vojenskej akadémie Vyškov, veliteľ Veliteľstva výcviku VA.

„Znova sme prekročili Karpaty, teraz opačným smerom. Po 90-kilometrovom presune po rozbitých, zasnežených a zamrznutých zimných cestách sme sa dostali k Jaslu,“ spomína Ján Ihnatík. Vtedy už bol podporučík a velil 4. batérii 120 mm mínometov v rámci 3. čs. delostreleckého pluku.

Ohnivé peklo Jasla

„Hneď po príchode sme zaujali určené pozície. Aj náš 3. delostrelecký pluk. 15. januára o štvrtej hodine ráno sa to začalo. Vyše 70 minút sme striedali všetkými palebnými prostriedkami našich delostreleckých plukov, neďaleko boli sovietski delostrelci. V to ráno prepuklo doslova ohnivé peklo. Potom vyrazila do útoku pechota s podporou tankov. Takú intenzívnu paľbu delostrelectva som nikdy predtým, ani potom nezažil,“ spomína Ján Ihnatík.

Po návrate z Jasla k jednotkám 1. čs. armádneho zboru pokračoval 3. delostrelecký pluk s podporučíkom Ihnatíkom v oslobodzovaní Slovenska. Čakali ich tvrdé boje pri Levoči a Kežmarku. Ale to najťažšie prišlo počas dvojmesačných bojov o Liptovský Mikuláš. „Tretia brigáda a v jej zostave aj náš delostrelecký pluk viedli útok na severnom krídle bojov o mesto. So striedavými úspechmi. Neraz sme museli oslobodené územie po nemeckom protiútoky opustiť. A práve vtedy neďaleko vybuchla nemecká mína a celá ma zasypala zeminou. Nič som nepočul, neviem. Už som sa pomaly lúčil so životom,“ opisuje jedno zo svojich troch bojových zranení.

Posledný boj

Začiatkom mája sa rozhoreli boje na strednej Morave. „Na Hanej sme pod-

porovali útok 4. čs. úderného práporu v okolí Přerova. Bojovali sme proti jednotkám 76. nemeckej pešej divízie, zocelených v bojoch. Náš úderný prápor mal mnoho nových neskúsených vojakov, čo sa prejavilo v bojových akciách. Len vďaka nám – delostrelcom sa podarilo 7. mája zadržať nemecký protiútok v Břeste pri Přerove. Nemci potom ustúpili, lebo im hrozilo obkľúčenie. A to bol koniec mojej vojnovnej anabázy,“ spomína plukovník Ihnatík.

Po skončení vojny zostal v radoch čs. armády, najmä v delostreleckých útvaroch. Najskôr ako veliteľ batérie delostreleckého pluku v Bzenci a Hlučine, neskôr ako dôstojník štábu delostreleckého pluku v Martine, veliteľ batérie 56. delostreleckého pluku Liptovský Mikuláš, veliteľ oddielu 41. delostreleckého pluku Brezno, kde sa neskôr stal veliteľom pluku. Potom velil 29. delostreleckému pluku v Přerove, bol veliteľom delostrelectva 16. motostreleckej divízie, náčelníkom štábu delostrelectva 2. motostreleckej divízie

Naposledy mu udelili
Pamätnú medailu
k 80. výročiu SNP
a skončenia druhej
svetovej vojny, spoločne
s menovaním za Rytiera
delostrelectva Sigillum
Magnum, s právom
nosiť Kríž rytiera
delostrelectva.

a od roku 1965 až do roku 1978 pôsobil na Vojenskej katedre Vysokej školy banskej v Ostrave. Dnes žije aj so svojou storočnou manželkou v Ostrave. Dlhý pôsobil v Československej obci legionárskej, bol predsedom jej organizácie v Havířove.

Je nositeľom mnohých československých, sovietskych, poľských, českých a slovenských vyznamenaní. Naposledy mu štátny tajomník MO SR Martin Vojštašovič udelil Pamätnú medailu k 80. výročiu SNP a skončenia druhej svetovej vojny. Odovzdal mu ju prezident Českej a slovenskej obce delostreleckej plukovník v. v. Jozef Kavecký spoločne s menovaním za Rytiera delostrelectva Sigillum Magnum, s právom nosiť Kríž rytiera delostrelectva.

Jozef Žiak

Foto: kpt. Martin Ogořalek

– KVV Ostrava, Jozef Žiak, archív J. I.

Plk. v. v. Kavecký odovzdáva plk. v. v. Ihnatíkovi miniatúru pamätnej tabule, ktorú 15. januára 2025 odhalili v poľskom Jasle pri príležitosti 80. výročia bojového vystúpenia čs. delostrelcov

Ako vojenčili Osmani

Na európskej scéne sa od konca 14. storočia a najmä v 15. storočí čoraz významnejším vojenským, a tým aj politickým činiteľom stala Osmanská ríša. V priebehu 15. – 17. storočia, keď si postupne podmanila celý Balkán a veľkú časť stredovýchodnej Európy vrátane Uhorska, bola už skutočnou veľmocou, ktorá vážne ohrozovala aj vtedajšiu Svätú rímsku ríšu nemeckého národa.

Pochodová zostava osmanskej armády

Pôvodnou vlasťou seldžuckých Turkov bola Stredná Ázia, odkiaľ od 10. storočia začali prenikať do Malej Ázie. Koncom 11. storočia vytvorili prvý turecký štátny útvar – Konyjský sultanát, ktorý sa však v dôsledku mongolských nájazdov na prelome 13. – 14. storočia rozpadol. Roku 1299 vyhlásil vládca neveľkého emirátu v severozápadnej Anatólii Osman I. nezávislosť na spomínanom sultanáte, čím položil základy ríše, neskôr po ňom pomenovanej, ako aj dynastie, ktorá tejto ríši vládla až do roku 1922.

Všemocný sultán

Podstata úspechov rapidnej rozpínivosti Turkov nespočívala výlučne v ich vojenskom potenciáli, no vzrast Osmanskej ríše bezprostredne súvisel s jej vojenskou organizáciou a systémom tureckej či osmanskej brannej moci, založenej na špecifickom vojensko-lénnom feudálnom poriadku. Všetka pôda v samotnej ríši i na obsadenom a pričlenenom území patrila štátu, kto-

rý stelesňoval sultán. On bol najvyšším predstaviteľom svetskej i duchovnej moci, ktorá vychádzala z islamu – štátneho náboženstva a právneho poriadku vybudovaného na zásadách moslimského práva.

V ranom období Osmanskej ríše boli len dve spoločenské vrstvy: vojaci (askerler) oslobodení od daní a poddaní súhrnne označovaní ako rája. Z vojakov sa postupne vytvorila veľmi početná a vnútorne diferencovaná i prísne hierarchicky založená privilegovaná spoločenská vrstva, ktorá za službu dostávala rentu z dočasne prideleného léna.

Výsadné postavenie mohol nadobudnúť aj neturek, pretože spoločenský vzostup jednotlivca nebol daný len pôvodom, ale závisel omnoho viac od vojenských schopností a zásluh, šikovnosti či príslušnosti k družine alebo dvoru dákeho osmanského hodnostára. Spomedzi rôznych typov vojakov osmanskej armády treba spomenúť predovšetkým sipáhijov a janičiarov. Ďalšie pomocné či neregulárne zložky

osmanských branných síl predstavovali martalovci, peší bašibozukovia či jazdeckí akibovia, ktorí spravidla neboli za službu platení a bojovali za podiel na koristi. Rešpektovaným druhom vojska boli topčiovia, čiže delostrelci.

Sipáhijovia boli príslušníci osmanskej jazdy a tvorili základ armády. Názov pochádza z tureckého slova sipáhi – jazdec, rytier. Sipáhijovia tvorili jednak gardovú dvorskú jazdu vydržiavanú za žold a jednak ľahkú lénnu jazdu. Tú, ako najpočetnejšiu časť osmanskej armády, tvorili držiteľia osmanských léna – timárov s lénnym príjmom od 2 000 do 20 000 akče a zeámetov s lénnym výnosom 20 000 až 100 000 akče. Akče bola tureckou drobnou striebornou a peňažnou jednotkou, v 15. storočí približne 65 akče predstavovalo 1 uhorský zlatý.

Na nosidlách i v kolískach

Vojenská povinnosť sipáhijov bola mimoriadne prísna. V prípade potreby musel narukovať každý, aj keď bol chorý, vtedy ho niesli na nosidlách za postupujúcim vojskom, ba keď bolo vlastníkom léna dieťa, niesli ho v kolíske. Neodôvodnená neprítomnosť na vojenskom ťažení sa trestala stratou léna. Podľa výšky léna sipáhijovia museli postaviť i ďalších ozbrojencov. Lénni sipáhijovia sa v čase mieru povinne zdržiavali v regióne, kde mali majetky, a gardoví sipáhijovia býva-

Sipáhijovia boli najpočetnejšou zložkou osmanského vojska

Osmani plienia a odvádzajú kresťanov do zajatia na kolorovanom obrázku v Kronike majstra Jána z Turca z roku 1488.

li v kasárňach. To umožňovalo ich rýchlu mobilizáciu.

Sipáhijom sa za bojové zásluhy udeľovali ďalšie léna, čo výrazne stimulovalo ich bojové odhodlanie. Ak napríklad sipáhi predložil 15 nepriateľských odrezaných hláv či jazykov, získal za odmenu zeámet. Na čele lénnych vojsk v provinciách (nazývaných turecky vilájet či ejálet) stáli beglerbegovia – pašovia, čiže miestodržiteľia provincií. Podliehali im sandžakbegovia, čiže veliteľia a správcovia sandžakov (krajov).

Osobitne významnou zložkou osmanskej armády i spoločnosti boli janičiari, ktorí boli elitným pechotným vojskom. Ich názov je odvodený z tureckého yeni čeri, čiže nové vojsko. Janičiarsky zbor vznikol okolo roku 1360, keď ho tvorilo približne tisíc vojakov. Zo zajatcov – najmä balkánskych Slovanov, Grékov a Albáncov – vyberali Turci deti alebo mladíkov, ktorých obrátili na islam a vychovávali pre vojenskú službu, významujúcu sa prísnou disciplínou a kasárenským režimom.

Poturčenec lepší Turka

Dlhoročnú prax získavania mladých chlapcov do janičiarskeho zboru potvrdil a upravoval zákon o vyberaní kresťanských detí na území pod osmanskou nadvládou, tzv. devširme, čiže krvná daň. Janičiarsky zbor sa postupne rozrastal, takže za sultána Mehmeda II. v druhej polovici 15. storočia mal asi 6 000 mužov, za Sülejmána I. v rokoch 1520 – 1566 okolo 20 000 mužov a v druhej polovici 17. storočia až 50 000 príslušníkov. Janičiari boli právne otrokmi sultána a podliehali jedine jeho veleniu prostredníctvom vlastných vojenských hodnostárov, na ich čele stál janičiarsky aga.

Už letný pohľad na chronológiu osmanských výbojov vzbudzuje rešpekt. V 14. storočí si Osmani rozšírili i upevnili panstvo v Malej Ázii a v prímorskej egejskej oblasti. Dobytím Gallipolu roku 1354 sa prvýkrát zmocnili európskeho územia, roku 1389 zvíťazili nad Srbmi na Kosovom poli, roku 1393 dobyli vtedajšie hlavné mesto Bulharska Tarnovo. Vpád mongolského vládcu Timúra (Tamerlána) a vnútrodynastické spory začiatkom 15. storočia nakrátko obmedzili osmanskú expanziu.

Avšak už roku 1444 v bitke pri Varne aj uhorské a poľské vojsko pocítilo trpkosť porážky. Kráľ Vladislav I. v bitke zahynul a Ján Huňady unikal smrti len o vlások. Roku 1453 padol Konštantínopol (Carihrad) a definitívne zanikla už desaťročia žijúca Byzantská ríša. Táto udalosť sa považuje za lapidárne svedectvo o konci rytierskej epochy v Európe a z vojenského hľadiska aj za medzník v dejinách delostrelectva.

Z Konštantínopola, premenovaného na Istanbul, sa stalo hlavné mesto Osmanskej ríše. Odtiaľ spravidla koncom jari vyrážali Osmani na vojenské ťaženie tak, aby sa sem vždy do dňa Kási-ma (pripadal na 26. októbra) stihli vrátiť. V krátkom čase bolo dobyté Srbsko (1459), Valašsko (1462), Bosna (1463), Albánsko (1468), Hercegovina (1482) a v rokoch 1480 – 1481 sa Osmani dokonca uchytili na juhotalianskom pobreží, keď ovládli významnú pevnosť Otranto.

Premyslená stratégia

Analýza dôvodov úspechu osmanskej expanzívnej politiky ukazuje, že v žiadnom prípade nešlo o živelný proces, lež o premyslené, naplánované a cieľavedomé kroky. Pri podmaňovaní sused-

ných a okolitých krajín Osmani uplatňovali zhruba nasledovný postup:

- vojenské ozbrojené výpady a nájazdy sprevádzané prieskumom, záškodníctvom a koristením;
- hľadanie rozhodujúcej bitky;
- nastolenie vazalskej závislosti;
- úplné podmanenie a pričlenenie krajiny.

Časové rozpätie tohto postupu neraz trvalo viacero desaťročí. Osmani boli trpezliví a dokázali čakať, keďže si uvedomovali, že čas pracuje v ich prospech. Aj oni neraz utrpeli v boji porážku, no zaútočili znova, ak si boli istí úspechom. Napríklad medzi prvým útokom a podmanením ostrova Rodos uplynulo 42 rokov, od neúspešného osmanského útoku na Belehrad v roku 1456 a jeho definitívnym dobytím roku 1521 uplynulo dokonca 65 rokov.

Strategická prevaha Osmanov sa prejavovala ešte v dobe, keď územie Osmanskej ríše neprevyšovalo rozsah Uhorska. Za Mehmeda II., keď roku 1451 zdedil ríšu po Muradovi II., mala ríša vyše 570 000 km² a Uhorsko 350 000 km². Na konci jeho panovania (roku 1481) narástlo osmanské územie na vyše 800 000 km² a za Selima I. (1512 – 1520) to bolo už pol druhá milióna km². Je prirodzené, že so zväčšovaním územia bezprostredne súviselo aj zvyšovanie ekonomického, vojenského a ľudského potenciálu Osmanskej ríše.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Pokračovatelia prvého tureckého sultána Osmana na iluminácii v súvekom rukopise: Orchan (1326 – 1359), Murad I. (1359 – 1389), Bajazid I., (1389 – 1402), Mehmed I. (1413 – 1421)

Očami srdca

„Podujatie Očami srdca sa už stalo tradíciou a čo je ešte povzbudivejšie, každý ročník je väčší a úspešnejší. Vďaka vám sa podarilo pomôcť už množstvu ľudí, vrátane detí v zahraničí alebo u nás doma. A táto pomoc môže pokračovať,“ povedala riaditeľka Kancelárie ministra obrany SR Karin Silberhorn pri otvorení siedmeho pokračovania tohto charitatívneho koncertu.

Koncert pre vojakov, zamestnancov rezortu obrany a príslušníkov ďalších ozbrojených zborov sa uskutočnil 28. novembra pod záštitou podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka v Slovenskom rozhlase. Organizovalo ho Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách SR a ozbrojených zboroch SR a Vojenská podporná nadácia v spolupráci s ministerstvom obrany a Ozbrojenými silami SR.

Potlesk a Krištáľový kríž

Tri stovky prítomných hostí tleskali aj desiatke ľudí s veľkým srdcom zo silových rezortov, ktorí sa vedia podeliť s tými, ktorí potrebujú pomoc, ako aj tým, ktorí túto pomoc organizujú. Vráťane vojenského biskupa Františka Rábeka. Ocenenie Krištáľový kríž im odovzdala riaditeľka kancelárie ministra obrany Karin Silberhorn, generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby plukovník Viktor Sabo a správca Vojenskej podpornej nadácie Milan Gajdoš.

„Každým príspevkom pomáhate priniesť nádej a svetlo do životov rodín, ktoré prechádzajú nesmierne ťažkým obdobím,“

zdôraznil Milan Gajdoš a vysvetlil, že výťažok z koncertu bude venovaný neziskovej organizácii Deťom s rakovinou, ktorá sa venuje deťom s onkologickým ochorením a ich rodinám. Dve dcéry profesionálnych vojakov, Anička Vargaeštoková a Tereška Lišaniková, všetkým prítomným od týchto detí prečítali ich milé pozdravy.

„My dnes chceme týmto koncertom ukázať to, že nám nie je jedno, čo prežívajú tí najmenší – že nám záleží na ich budúcnosti, aj keď bojujú v skrytosti nemocničných oddelení či vlastných detských izieb,“ zdôraznil plk. Viktor Sabo.

Pred plnou koncertnou sálou sa predstavili Vojenská hudba SR pod vedením majora Jozefa Hepnera, rapper Kali, Lenka Piešová a Bratislavský chlapčenský zbor.

Military Art

Súčasťou koncertu Očami srdca bola už druhý raz vernisáž projektu Military Art. O čo ide? Cieľom je zblížovanie vojenskej komunity a civilnej spoločnosti aj prostredníctvom umenia. Vráťane zvyšovania spoločenského povedomia o voj-

„Chceme týmto koncertom ukázať to, že nám nie je jedno, čo prežívajú tí najmenší – že nám záleží na ich budúcnosti, aj keď bojujú v skrytosti nemocničných oddelení či vlastných detských izieb.“

plk. Viktor Sabo
generálny duchovný Ústredia ekumenickej
a pastoračnej služby OS a OZ SR

nových veteránov a pochopenie úloh a cieľov Ozbrojených síl SR. Aká je k tomu cesta? Vojenská podporná nadácia aj v spolupráci s oddelením starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov MO SR vytipovala dvanásť osobností vojenského života. A to z obdobia protifašistického odboja, ako aj z rokov budovania Ozbrojených síl Slovenskej republiky. „Na základe ich príbehov vytvorili oslovení umelci predstavené umelecké diela,“ vysvetlil koordinátor projektu Pavol Vitko. „Tieto diela budú vydražené na marcovom vojenskom benefičnom večere a výťažok bude určený v prospech sirôt po vojakoch a zamestnancoch v rezorte obrany,“ ozrejmil kurátor výstavy Milan Gajdoš. Napríklad akademickú maliarku Katarínu Trizuljakovú Böhmovú inšpiroval príbeh generálmajora v. v. Ondreja Novosada, prvého veliteľa slovenského vojenského kontingentu v Kosove, v operácii Iracká sloboda, ako aj prvého veliteľa Spoločného operačného veliteľstva OS SR. Jej dielo sa volá Zaostrené. Výtvarník František Guldan zase na motívy zážitkov účastníka SNP Antona Lováska nakreslil Skrytú holubicu mieru.

Mikulášsky úsmev

„Veľmi sa tešíme, že aj z vojenského prostredia máme takú silnú podporu a ochranu a veľmi pekne ďakujeme za všetko hmotné aj duchovné, ako aj povzbudenie pre deti a ich rodičov,“ povedala riaditeľka neziskovej organizácie Deťom s rakovinou Katarína Balašová, keď jej generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič odovzdal 5. decembra symbolický šek vo výške 7 000 eur. Vojaci a zamestnanci z Ústredia ekumenickej pastoračnej služby pre deti v bratislavskej Klinike detskej hematológie a onkológie, ktorá je súčasťou Národného ústavu detských chorôb, pripravili aj mikulášske balíčky. Generálny duchovný plk. Viktor Sabo s nimi žartoval, aj spieval.

A s tými, ktorí chceli, sa aj pomodlil. Chlapci aj dievčatá sa so všetkými hosťami chceli fotiť. „Mamka mala oboch bratov vojakov, často o nich s našimi dcérami hovorila – a teraz, keď sú tu vojaci naživo, spoločná fotografia je paráda pre nás všetkých,“ tešil sa pán Michal, ktorý z Veľkého Medera pricestoval za svojou dcérkou aj s jej malou sestričkou a so svojou manželkou. „Zo všetkého najviac by som chcela byť vojenská lekárka,“ odtajnila vojakom Julka z Dubnice nad Váhom. No a Máriovi sa uniformy páčili tiež, je z Nitry a občas tam vojakov stretáva.

Nie bodka, ale čiarka

Na Slovensku sa ročne diagnostikuje približne 200 nových prípadov onkologických ochorení detí, z ktorých sa 100 lieči v Bratislave a po 50 v Košiciach a Banskej Bystrici. Organizácia Deťom s rakovinou je nápomocná pacientom, aj ich rodičom. „Napríklad prevádzkujeme Agentúru domácej ošetrovateľskej činnosti. V rámci nej máme výjazdový tím, ktorý pri ľahších prípadoch vycestuje do rodín, keď sú v komplikovanej sociálnej situácii, nemajú auto, alebo je matka sama s viacerými deťmi. Nemusia teda prísť do Bratislavy, ale nemocničné sestry detičkám urobia testy, zoberú krv a ak si to situácia nevyžiada, ostávajú v domácom liečení,“ vysvetlila Katarína Baglašová – a s nadšením dodala: „V mene detí a ich rodičov vám naozaj ďakujem. Je skvelé, ako ste to tu rozprúdili.“

„To ja oceňujem, aká ste tu úžasná komunita a dávam dolu klobúk pred ľuďmi, ktorí sa takejto pomoci venujú. Keby ste čokoľvek potrebovali, ak môžeme, pomôžeme. Nie iba v čase adventu, ale celý rok,“ avizoval Peter Krajčírovič. „Toto nie je za našou spoluprácou bodka, pretože je to iba čiarka,“ dodal plk. Viktor Sabo.

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, pplk. v. zál. Peter Sobek

1

2

Jubilejné rezortné prehliadky

3

V priestoroch Posádkového klubu Prešov 27. novembra slávnostne vyhlásili výsledky už 15. ročníka celorezortných súťažných prehliadok FotoAtak a Galéria MIL.

Prehliadky tradične organizuje oddelenie výchovných a kultúrnych činností odboru podporných programov Personálneho úradu Ozbrojených síl Slovenskej republiky

Liptovský Mikuláš, v spolupráci s Posádkovými klubmi Trenčín, Bratislava a Prešov. Hlavným mediálnym partnerom je mesačník Obrana.

Náčelník odboru podporných programov personálneho úradu podplukovník Vladimír Jankovič zdôraznil význam kultúry v živote príslušníkov rezortu: „Som rád, že vojaci, zamestnanci, vojenski dôchodcovia a rodinní príslušníci majú stále snahu vytvoriť niečo pekné a zaujímavé v jednotlivých súťažných kategóriách. Ani rok 2024 nebol výnimkou.“

Stagnujúci fotografi

Do súťažných prehliadok sa zapojilo celkom 60 autorov a prihlásených súťažných príspevkov bolo 189. Traja autori sa prihlásili do FotoAtak aj Galéria MIL. Oproti minulým trom rokom sme podľa podplukovníka Jankoviča zaznamenali nárast počtu profesionálnych vojakov a zamestnancov OS. Klesol však počet členov krúžkov posádkových klubov. Celkom sa zúčastnilo 19 profesionálnych vojakov, 7 zamestnancov rezortu, 16 rodinných príslušníkov, 11 členov krúžkov posádkových klubov a 7 vojenských dôchodcov. Na súťažných prehliadkach sa zúčastnilo aj 13 detí.

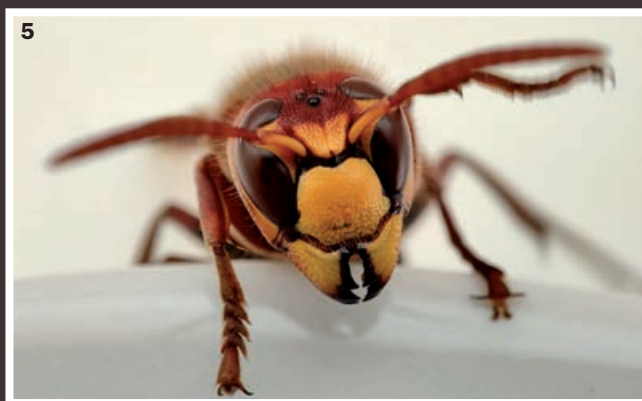
V súťaži FotoAtak vyhlásili dve súťažné kategórie: OS SR vo fotografii a Voľná tvorba. 23 autorov prihlásilo 94 fotografií. Rovnako ako v minulom roku, aj teraz došlo k zníženiu počtov autorov i zaslaných fotografií. Nie je to potešiteľný jav. V kategórii OS SR vo fotografii sa prejavilo, že niekoľkonásobný víťaz súťaže FotoAtak podplukovník v zálohe Peter Sobek z trenčianskeho pracoviska 103. práporu RCHBO Rožňava bol v tomto ročníku členom súťažnej poroty. A prečo tajíť, jeho fotografie v súťaži výrazne chýbali. Stačí si len prelistovať náš časopis, webové stránky...

Podľa verdiktu poroty pod vedením plukovníka v. v. Jozefa Žiaka z redakcie časopisu Obrana v súťaži nakoniec zvíťazil čatár Roman Kavulič zo 6. spojovacieho pluku Trenčín, pracovisko Prešov za fotografiu Výsadok. Na druhom mieste sa v kategórii OS SR vo fotografii umiestnil desiatnik Michal Odráška z 91. ženijného pluku Sereď za fotografiu plávajúceho transportéra PTS-10 pri práci záchranej uvoľňovacej služby. Na treťom mieste bol slobodník

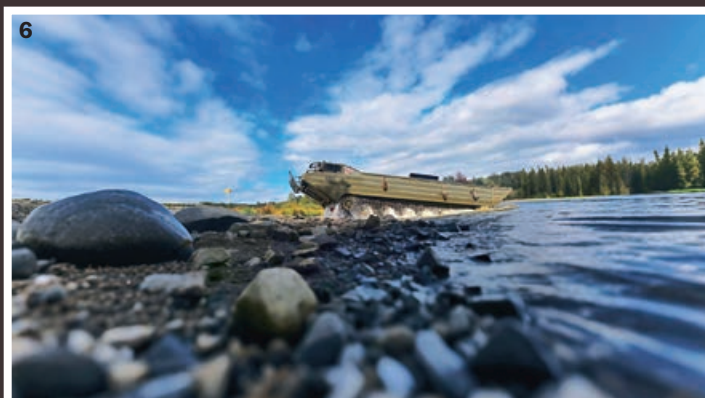
4

5

6

Miroslav Zjan z útvaru Čestnej stráže prezidenta SR za fotografiu Bežná rutina II.

V početnejšie zastúpenej kategórii Voľná tvorba prvé miesto obsadil rotný Pavol Delej z 22. mechanizovaného práporu Michalovce za fotografiu V bunkri. Na druhom mieste sa umiestnil slobodník Miroslav Zjan z útvaru Čestnej stráže prezidenta SR za fotografiu Hotel Loft. Tretie miesto získala fotografia rotmajstra v zálohe Antona Blizmana z Posádkového klubu Prešov Na ceste.

Porota v súťaži FotoAtak udelila aj čestné uznanie. Získali ich rotný Martin Almáši z VVzS Zvolen, plukovník v. v. Richard Zimányi z MO SR, slobodník Tibor Chowdhury z Veliteľstva posádky Bratislava, plukovník v. v. Štefan Majtán z Posádkového klubu Trenčín, Katarína Jankovičová z PÚ OS SR Liptovský Mikuláš, Vladimíra Tereňová z 81. krídla Sliač a major v. v. Jozef Potocký z Nemešian.

Šachy a nôž SNP

V Galérii MIL v kategórii Maliarstvo, sochárstvo porota pod vedením Mgr. Eugena Finkeia, zástupcu riaditeľa ZUŠ Karola Pádiveho Trenčín mala z čoho vyberať. Nakoniec za víťaza určila Stanislava Lubinu z Posádkového klubu Trenčín za obraz Špendlíková hlavička. Druhé miesto získala Mgr. Andrea Spišáková z Posádkového klubu Prešov za obraz Na priedomí a na trefom sa umiestnila Janka Ťahúnová z Klubu vojenských dôchodcov Liptovský Mikuláš za obraz Smog.

V súťažnej kategórii Úžitkové umenie prvé miesto získal rotný Peter Čech z 2. mechanizovanej brigády Prešov za dielo Šachy. Ocenený konštatuje, že v budúcom roku chce zasa urobiť niečo zo železa. „Nazbieral sa mi už materiál, tak uvidím, či sa najskôr pustím do psa alebo do sochy,“ hovorí víťaz. Na druhom mieste sa umiestnil kapitán Branislav Bajús z 81. krídla Sliač za nôž s motívom Slovenského národného povstania. Aké bude pokračovanie v príbehu nožov? „Tohtoročný nôž k SNP je z mojej série Boje druhej svetovej vojny. Chcel by som ešte dorobiť Bitku o Stalingrad či Vyodenie spojencov na Sicílii. V každom noži je v epoxidovej živici zaliaty kus zeme z miesta, kde sa bitka odohrala,“ prezrádza autor.

Na tretej priečke sa umiestnila Ivana Slavíková, reprezentujúca PÚ OS SR Liptovský Mikuláš za Obal na knihu. Porota udelila aj čestné uznanie. Získali ich kapitánka Dana Nováková z SOV Banská Bystrica, plukovník v. v. Štefan Majtán a Janka Mrlinová, obaja

z Posádkového klubu Trenčín, rotmajsterka Monika Škutová zo 62. spojovacieho práporu Ružomberok, Jarmila Oravcová z Posádkového klubu Bratislava, Milan Holbus a Gabriela Sotoniaková, obaja reprezentujúci PÚ OS SR Liptovský Mikuláš a major Miroslav Matejko z VVzS Zvolen.

V súťažnej kategórii Detská tvorba zvíťazil päťročný Artur Gavaj, ktorý reprezentoval Generálny štáb OS SR, za kresbu Najrýchlejší vlak na svete. Druhá bola Lenka Rengevičová z AOS Liptovský Mikuláš a tretí Ján Šlosár z GŠ OS SR.

PodĎakovania i nádeje

Cenu riaditeľa personálneho úradu získala Ing. arch. Dana Pašáková z DCM-C Ružomberok za dvojsošie Wednesday a Tyler. Cenu náčelníka odboru podporných programov personálneho úradu získala rotná Alena Farkašová z 2. mechanizovanej brigády Prešov za obraz Rozlúčka pred vojenskou misiou.

Ocenenie a uznanie za dlhoročnú prácu v oblasti výchovy a kultúry získali: Ľubica Gloszová z 5. pluku špeciálneho určenia Žilina, Mária Halajová z PÚ OS SR Liptovský Mikuláš a in memoriam plukovník v. v. Stanislav Neštický, ktorý bol fotograf a maliar z Posádkového klubu Trenčín. Na mnohých civilných i rezortných prehliadkach získal početné ocenenia. A čo dodať na záver? Treba len dúfať, že budúci 16. ročník rezortných prehliadok prinesie nový, svieži vietor, zastaví sa klesajúci počet autorov v súťaži FotoAtak a objavia sa aj noví.

Jozef Žiak • Foto: Personálny úrad OS SR

1. V bunkri, rotný Pavol Delej, 1. miesto, Voľná tvorba
2. Špendlíková hlavička, Stanislav Lubina, 1. miesto, Maliarstvo, sochárstvo
3. Rozlúčka pred vojenskou misiou, rotná Alena Farkašová
4. Výsadok, čatár Roman Kavulič, 1. miesto, OS SR vo fotografii
5. A mám ťa!, Katarína Jankovičová, čestné uznanie FotoAtak
6. PTS-10 ZUS, des. Michal Odráška, 2. miesto, OS SR vo fotografii
7. Šachy, rotný Peter Čech, 1. miesto, Úžitkové umenie
8. Domček, rtm. Monika Škutová, čestné uznanie, Úžitkové umenie
9. Nôž SNP, kpt. Branislav Bajús, 2. miesto, Úžitkové umenie
10. Na ceste, rtm. v. zál. Anton Blizman, 3. miesto, Voľná tvorba

Za rok 2023 získala titulná fotografia Obrany č. 7 v rámci súťaže Európskej asociácie vojenskej tlače 2. miesto

Vojenské periodiká sú DÔLEŽITEJŠIE AKO VČERA

„Každý rezort obrany potrebuje mať mediálnu platformu, prostredníctvom ktorej neskreslene a zo svojho uhla pohľadu informuje dovnútra v rámci internej komunikácie, ako aj smerom k verejnosti,“ odznelo na jesennom Európskom kongrese vojenskej tlače (EMPA).

„**N**aše vojenské periodiká sú dnes vzhľadom na bezpečnostnú situáciu dôležité ešte viac, ako to bolo v ostatných desaťročiach relatívneho pokoja,“ dodala Jojo Mulderová z Holandska, prezidentka EMPA a šéfredaktorka viacerých vojenských časopisov.

Prepojenie od roku 1977

EMPA vznikla v roku 1977 v Ríme prepojením šéfredaktorov vojenských periodík a riaditeľov vydavateľstiev zriadených v rámci ministerstiev obrany. Pravdaže, prepájajú sa dalo iba mimo krajín vtedajšej Varšavskej zmluvy. Bolo však výnimočné, že členmi sa stali tiež vojenski novinári z neutrálnych štátov. Jedným z cieľov organizácie bolo, aby armády demokratických krajín, hoci stojace mimo NATO, mali aj takéto mediálne väzby s Alianciou.

Slováci sa pripojili na prelome milénia.

Možno konštatovať, že v porovnaní s koncom studenej vojny, keď bola informačná vojna na vrchole, sa veľké vojenské vydavateľstvá do značnej miery redukovali. Na ilustráciu – asi 40-člená Vydavateľská informačná a tlačová agentúra Ministerstva obrany SR zanikla v roku 2004. Dvakrát početnejšia česká Agentúra vojenských informácií a služieb o približne desaťrocie neskôr. No napríklad Maďarom ostalo silné vojenské vydavateľstvo Zrínyi nielen s produkciou časopisov a kníh, ale aj filmov, merkantilu, máp a intenzívnym pôsobením na sociálnych sieťach. Táto vydavateľská organizácia sa rozvíja už od roku 1956, pričom dnes je to spoločnosť s ručením obmedzeným v sto-percentnom vlastníctve rezortu obrany s vyše dvesto zamestnancami a niekoľ-

kými vojakmi. V našom priestore strednej Európy majú v tejto oblasti zrejme najprepracovanejší systém Nemci – a to aj s precíznym štruktúrnym vzdelávaním vojenských novinárov, hovorcov, ako aj ostatných, ktorí „chodia na kameru“. „Mediálna gramotnosť a využívanie médií, vrátane spolupráce s vojenskými médiami by sa mali stať súčasťou permanentného vzdelávania dôstojníkov – vodcov, ako aj mužstva, primerane na zastávanú pozíciu a odbornosť,“ vyhlásil člen EMPA a jej niekdajší prezident, rakúsky brigádny generál Wolfgang Peischel, PhD.

Silné redukcie v oblasti verejnej komunikácie v rezortoch obrany, ktoré v niektorých prípadoch „vychudli“ takmer len na propagáciu toho-ktorého politického nominanta v ministerskom kresle, mali aj podľa analýz EMPA za dôsledok o. i. menšiu pripra-

venosť na hybridné hrozby v oblasti mediálnych útokov. Mimochodom, v EMPA má zastúpenie asi 25 krajín, každoročný kongres sa koná vždy v inej z nich, na Slovensku bol v roku 2005. Vtedy k nám prišlo 60 vojenských novinárov zo 17 krajín.

Pár porovnaní

„V Nórsku máme ťažiskový časopis rezortu obrany Forsvarets Forum. Vychádza však aj viacero ďalších. Napríklad vojaci základnej služby majú Soldat Nytt, letci a ich rodiny Takeoff, odborová organizácia dôstojníkov Norges Offisersforbund, vojenský dôchodcovia Medlems Kontakt, Kráľovská garda Gardisten a svoje periodiká majú ďalšie vojenské špecializácie, útvary či záujmové združenia. O organizáciách ako je Asociácia nórskeho obranného a bezpečnostného priemyslu, ktorá vydáva Militær teknikk, ani nehovoriac,“ povedal nám Tor Eigil Stordhal, dnes už bývalý dlhoročný šéfredaktor časopisu Forsvarets forum a niekdajší prezident EMPA. Nóri majú približne toľko obyvateľov ako Slováci, ich Forsvarets forum vychádza v náklade 50-tisíc papierových výtlačkov, plus majú aj desaťtisíce elektronických odberateľov (papierový náklad bol predtým 100-tisíc). A prečo toľko? Pretože nórska armáda aj takto udržiava kontakt s každým úradom, knižnicou, školou – a najmä s početnými zálohmi. Ešte na ilustráciu: Garda Jeho veličenstva kráľa, ako znie plný názov nórskej „čestnej stráže“, je s rokom vzniku

„Dosluhujúca“ prezidentka EMPA Jojo Mulder vyhlasuje 2. miesto v kategórii publicistiky

1856 najstaršou jednotkou nórskej armády. Ako je teda možné, že hoci v nej slúži 1 200 vojakov a 150 dôstojníkov, má ich časopis Gardisten až päťtisíc papierových výtlačkov a ďalšie tisíce elektronických odberateľov? Tak, ako iné súčasti nórskej armády, aj táto vojenská jednotka sa snaží čo najdlhšie udržiavať živé vzťahy s vojakmi, ktorí v nej slúžili. Je to aj o tradíciách a hrdošti.

Zálohy si veľmi vážia aj vo Fínsku: „Máme ich do 300-tisíc a osemkrát do roka pre nich vychádza samostatný časopis Reserviläinen v náklade 30-tisíc kusov,“ konkretizoval Mikko Ilkko, šéfredaktor hlavného fínskeho vojenského časopisu Ruotuvaku. Ob-

ranná liga, teda rezervisti v Estónsku, majú do 30-tisíc osôb a časopis Kaitse Kodu!, ktorý financuje rezort obrany, pre nich vychádza 8-krát ročne.

Môžeme porovnať aj s ani nie trojmiliónovým Slovinskom, kde časopis Slovenska vojska vychádza, podobne ako naša Obrana, v náklade 9-tisíc. Slováci tiež dve tretiny svojho vojenského periodika distribuujú do škôl, verejných knižníc a pod. Naša slovenská Obrana sa pritom v rámci posilňovania branného povedomia v počte 4-tisíc distribuuje na stredné a vysoké školy od mája 2017. Ďalších 5-tisíc kusov ide do vojenských útvarov, misií, pre Kluby vojenských dôchodcov či organizáciám, ktoré spolupracujú s rezor-

Nový výbor Európskej asociácie vojenskej tlače: plk. Giuseppe Cacciaguerra (Taliansko – 1. viceprezident), Johann Zimmermann, pplk v. v. (Rakúsko – generálny sekretár), plk. Mathias Wasinger (Rakúsko – prezident), Jojo Mulder (Holandsko – 2. viceprezident), plk. v. v. Andreas Hess (Švajčiarsko – pokladník)

tom obrany na zmluvnom základe. Jej elektronická verzia na hlavnej stránke Ministerstva obrany SR je samozrejmosťou. A hoci naša Obrana vychádza od roku 1993, ako pokračovatelia sa hlásime nie k niekdajšej socialistickej Obrane ľudu, ako sa niektorí domnievajú, ale k rovnomennému časopisu Obrana, ktorý začali vydávať americkí Slováci v Clevelande v roku 1914. Na podporu získavania amerických Slovákov do čs. légii ju využíval ešte generál Milan Rastislav Štefánik. Vychádzala do 70. rokov minulého storočia.

Dve striebra

Vydávanie nášho mesačníka Obrana, vrátane plnenia mnohých iných úloh, majú na starosti iba štyria ľudia, zatiaľ čo napríklad redakcia porovnateľného rakúskeho vojenského časopisu Truppendienst je dvojnásobná. Toto porovnanie by podobne vyznelo vo vzťahu azda ku každému partnerskému časopisu, ktorý v tej-ktorej európskej krajine vydáva rezort obrany. Napriek tomu na ostatnom kongrese EMPA, ktorý sa konal na jeseň vo Viedenskom Novom Meste, získala Obrana ocenenie v dvoch z troch kategórií. V rámci každoročného EMPA Award v kategórii článkov bol druhý Pavol Vitko (1968: morálna devastácia armády ako súčasť okupácie, č. 8/2023), druhé miesto v kategórii fotografia získal podplukovník v. z. Peter Sobek (titulná fotografia Obrany č. 7/2023 – výcvik mechanizovaných jednotiek). V kategórii publicistika bol vyhodnotený ako top článok publikovaný v anglicky písanom magazíne European Security and Defence, ktorý vychádza v nemeckom Bonne. Venoval sa vojne na Ukrajine. Najlepšia bola fotografia leteckého výsadku

potápačov publikovaná v rakúskom časopise Trouppendienst. Cenu za najlepšie video si odniesli kolegovia z chorvátskeho rezortu obrany.

Tri top

1. Časopis Militarie Spectator, ktorý holandský rezort obrany vydáva 11-krát ročne na 48 až 72 stranách, pričom redakciu tvorí 12 ľudí, je najstarším tlačeným periodikom v krajine – a zrejme je aj najdlhšie kontinuálne vychádzajúcim vojenským časopisom v Európe. Vychádza už od roku 1832. „My vychádzame od roku 1846, vydáva nás ministerstvo obrany v náklade 10-tisíc kusov a v redakcii je nás do dvadsať,“ dodal plukovník Giuseppe Cacciaguerra, šéfredaktor talianskeho Rivista Militare.

2. Asi žiadnemu vojenskému periodiku sa nepodarilo to, čo nórske

Fortsvarets Forum. V roku 2018 bol pod vedením dlhoročného vedúceho tandemu civilných novinárov Tor Eigil Stordahl a Erling Eikli vyhodnotený ako najlepší časopis v krajine.

3. V Európe nateraz vieme len o dvoch vojenských novinároch, ktorí v tomto náročnom povolaní kontinuálne a „na plný úväzok“ pôsobili či pôsobia 46 rokov. Sú to Nór Eiriling Eikli (v rokoch 1974 – 2020) a Slovák, náš kolega Jozef Žiak – od roku 1978, keď bol vyslaný ako dovtedy dopisovateľ na vojenskú novinársku školu. J. Žiak pritom v uniforme pôsobil už od augusta 1973. Po absolvovaní Vojenského leteckého učilišťa v Košiciach a Prešove bol technikom lietadla MiG-21 v leteckom pluku Přerov. V roku 1993 sa podieľal na vzniku časopisu Obrana, v rokoch 1995 až 1999 bol jej šéfredaktorom. Aktívnu službu v ozbrojených silách ukončil 31. 12. 2003 v hodnosti plukovník, odvtedy pôsobí v Obrane ako občiansky zamestnanec. Svojou energiou a nasadením by mohol byť neraz príkladom aj pre ľudí o polovicu mladších. Nehovoriac o jeho kolegalite, lojalite a ľudskosti. Len na ilustráciu: v rámci svojich novinárskych reportážnych ciest odšoféroval 1 340 000 kilometrov – a to bez nehody (pokiaľ nerátame jednu srnku, ktorá mu nedala prednosť). Navzdory svojmu veku je aj v tomto období takmer každý týždeň v teréne – napriek mrazom, horúčavám, dažďu či vetru. Lešť, Valaškovce, Prešov či Levice: len za vlašajšok služobne najazdil za svojimi článkami a fotografiami ako vodič takmer 34-tisíc kilometrov.

V roku 2025 zrejme už najdlhšie slúžiaci európsky vojenský novinár Jozef Žiak mal pred pár týždňami 70 rokov, k čomu mu úprimne blahozeláme a ďakujeme za jeho prácu.

Pavol Vitko • Foto: autor, EMPA

Jozef Žiak (vľavo) na novinárskom výjazde v Afganistane v roku 2011

MILITARY ENGLISH

CEASEFIRE

Pripraviła: Nadežda Kochmanová • Foto: UN Photo/Martine Perret

Ceasefires as old as armed conflicts: when hostilities **exceed** a certain point, or when a **stalemate** situation is reached, the parties to the conflict try to apply mechanisms to stop or manage violence. In many instances the ceasefire agreement leads not only to the de-escalation of the conflict but to peace itself. As Rosemary A. DiCarlo, United Nations Under-Secretary-General for Political and Peacebuilding Affairs put it: “From a political standpoint, ceasefires are a major opportunity to set the foundation for inclusive and comprehensive peace talks.” (<https://peacemaker.un.org/>).

In literature, the terms “ceasefire” and “**cessation of hostilities**” are often used interchangeably. However, ceasefire agreements tend to be more structured to include security arrangements, monitoring and verification mechanisms rather than simply putting down the conditions for halting military operations. A typical example is the ceasefire agreement signed between Israel and Hezbollah on November 26, 2024, although that truce has been **subsequently** repeatedly violated.

Although it is up to the parties to decide what a ceasefire entails in their context, there are certain guiding principles to formulating the agreement, such as writing down the purpose of the ceasefire, specifying the date and time at which it comes into effect, its duration, geographical areas it applies to, listing permitted and forbidden military activities, specifying monitoring and verification procedures and the consequences to the breach of the agreement. Typologically, we recognize two types of ceasefires: preliminary and permanent. Preliminary ceasefires may begin before, in parallel with, or after the start of a broader, formal peace process, typically seeking to reduce violence and/or to **alleviate** a humanitarian crisis. In some cases, the conflict parties may seek to **exploit** a preliminary ceasefire to strengthen their positions on the ground – such are the worries voiced by Kiev whenever a ceasefire with Russia is mentioned. In other instances, such as the conflict between Ethiopia and Eritrea in 2000, a preliminary ceasefire can freeze the conflict and create space for a definitive ceasefire. A special type of preliminary ceasefire calls for temporary cessation of hostilities usually for a defined period **purely** for humanitarian reasons: to enable the delivery of humanitarian assistance or to

evacuate civilians from the area. Such ceasefires are typically **brokered** by humanitarian bodies, such as the UN or the Red Cross and can be unilateral, bilateral or multilateral depending on the number of parties involved. Unilateral ceasefires (declared by a single party) can serve as declarations of good intent and as confidence-building measures. They may be linked to an occasion or activity, such as a festival, religious holiday or a planned peace process. For example, the Irish Republican Army declared several Christmas ceasefires during the Northern Ireland conflict. Mediators may encourage parties to consider such a ceasefire as a move towards a more definitive solution.

In short, ceasefires are perhaps the best-formalized tools humans have so far devised to halt the violence of armed conflict for a time, thus opening the road to a more permanent solution. In that capacity it is imperative to utilize them to the utmost.

QUESTIONS:

1. Aké dva základné typy prímerí rozlišujeme?
2. Ktoré základné momenty spravidla obsahuje dohoda o vyhlásení prímeria?
3. Uveďte príklad jednostranne vyhláseného prímeria.

GLOSSARY

- **ceasefire** /'si'sfaɪər/ – prímerie
- **exceed** /ɪk'sid/ – presiahnuť, prekročiť
- **stalemate** /'steɪl.mert/ – patová situácia
- **cessation of hostilities** /sɛ'seɪʃən əv hɑ'stɪlətɪz/ – zastavenie nepriateľských akcií
- **subsequently** /'sʌbsəkwəntli/ – následne
- **alleviate** /ə'li:vɪ.ert/ – zmierniť
- **exploit** /'ɛk.splɔɪt/ – využiť, zužitkovať
- **purely** /'pjʊərli/ – čisto, výslovne
- **brokered** /'brɒʊkəd/ – sprostredkované

kpt. Mgr. Ondrej Rišiaň, PhD.
dekan Veliteľstva Pozemných síl OS SR Trenčín

Viera, láska, nádej

Do nového roku Vám prajem vieru, lásku a nádej. Tieto cnosti budú opäť potrebné v našom svete, ktorý sa dynamicky mení. Nepomýľte si ich s náhradami, ktoré nepomôžu. Láska nie je len pocit podobný tomu, ktorý nastane v mozgu, keď zjete tabuľku čokolády. Nádej nie je optimizmus, ktorý neberie vážne realitu. Kresťanská viera nie sú len naučené vedomosti z katechizmu. Kresťanská viera je oveľa viac. Viera je spojená s dôverou voči Bohu.

Pisateľ listu Židom vysvetľuje podstatu nádeje na konkrétnych skutkoch veriacich ľudí, ako boli Ábel, Henoch, Abrahám. Keď apoštol Pavol mal vysvetliť, aká je láska, tak napísal: „Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá, nezávidí, láska sa nevystatuje a nenadáva; nie je neslušná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nezmyšľa zle, neraduje sa z nepravosti, ale teší sa s pravdou.“ (1. Korinským 13, 4 – 6)

K slovám apoštola Pavla by sme mohli dodať, že láska je schopná sa obetovať za druhých. Tieto tri cnosti sú spojené aj s inými vlastnosťami. Pri viere myslím na flexibilitu, pri láske na komunikatívnosť a pri nádeji na zmysluplnosť. Jedna cnosť vysvetľuje druhú. Charles Péguy povedal: „Viera je katedrálou, láska nemocnicou, ale obe by bez nádeje boli iba cintorínom.“ Rastú, či naopak, končia vzájomne.

Všetky tri cnosti poukazujú na niečo väčšie, ako je náš život.

Vierou človek vidí hlbšie do podstaty vecí, nádejou oveľa ďalej, ale v láske vidí všetko v inom svetle.

Zmysel toho, čo robíme v nádeji a s láskou, iba vierou dokážeme tušiť.

Verím, že ak s týmito cnosťami vložíme svoje sily do niečoho väčšieho ako sú len naše pyšné ambície, tak nám Boh dá aj v tomto roku svoje požehnanie.

Prajem požehnaný rok 2025!

Žilinčania medzi elitou

K vlaňajším úspechom slovenských vojakov v rámci medzinárodných porovnaní patrí nepochybne 4. miesto príslušníkov 5. pluku špeciálneho určenia na medzinárodnej súťaži Annual Warrior Competition (AWC).

V Jordánsku sa vo výcvikovom priestore pre špeciálne operácie kráľa Abdulláha II. KASOTC vlni konala prestížna medzinárodná súťaž Annual Warrior Competition (AWC). Organizujú ju jordánske ozbrojené sily a patrí medzi najnáročnejšie a najprestížnejšie medzinárodné súťaže špeciálnych síl.

Sily si na nej každoročne merajú elitné vojenské a policajné jednotky z celého sveta. Trinásť ročník prilákal 32 tímov z devätnás-

tich krajín. Súťažné úlohy vyžadujú mimoriadnu fyzickú a taktickú prípravu, simulujú podmienky skutočných bojových scenárov.

Súťažné disciplíny zahŕňali strelecké testy, pochody s prekážkami na dlhé vzdialenosti, oslobodzovanie rukojemníkov z dopravného lietadla, boj v stiesnených priestoroch. Najúspešnejších desať tímov čakala záverečná kráľovská výzva The King's Challenge, ktorej predchádzali disciplíny vo dvoch etapách – dennej a nočnej.

Absolútnymi víťazmi sa stali špeciáli zo sultanátu Brunej. Tím 5. pluku špeciálneho určenia nielenže postúpil do záverečnej etapy, v ktorej skončil na celkovom štvrtom mieste, čo je najlepší výsledok európskeho tímu a zároveň historicky najlepšie umiestnenie Slovenska v tejto súťaži.

Slováci sa v tvrdej konkurencii svetových elitných jednotiek umiestnili lepšie ako americké špeciálne sily alebo český 102. prieskumný prápor. Prvenstvo medzi európskymi tímami našich špeciálov zaradilo medzi absolútnu svetovú elitu.

Michal Pazič

Kancelária štátneho tajomníka MO SR

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 1/2025 • Redakčná uzávierka 16. 12. 2024 • Do výroby zadané 19. 12. 2024 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. PhDr. Zlatica Struňáková
psychológ 22. mechanizovaného práporu Michalovce

Nový rok – nový začiatok

Všetci vstupujeme do nového roka s očakávaniami, myšlienkami na lepšiu budúcnosť, priáním si toho najlepšieho. Na začiatku kalendárneho roka je väčšina ľudí plná odhodlania a optimizmu. Túžbu po zmene odrážajú najmä predsavzatia.

Častokrát bilancujeme, prehodnocujeme, snažíme sa zbaviť nežiaducich návykov, zmeniť svoje správanie. Dosiahnutie čo i len jedného malého cieľa môže posilniť dôveru v seba samého. Ak sa zamyslíme nad tým, ako fungujeme, prideme na to, že väčšinu času sme zahltení povinnosťami a naše potreby sú mnohokrát prehliadané a potláčané. Preto začnime od začiatku predsavzatím: „Starajme sa o svoje duševné zdravie.“ Mnohí z nás sa sústreďujú na fyzické zdravie, pričom zabúdajú na to psychické. Je potrebné venovať sa duševnej hygiene, naučiť sa rozpoznávať svoje vlastné potreby, porozumieť svojim emóciám a snažiť sa pocity nepopierať. Je dôležité pestovať si zdravý vzťah so sebou samým, vyhradiť si čas na činnosti, ktoré obohatia náš život a podporia pocit osobného naplnenia a úspechu. Harmonické vzťahy v kruhu rodiny a priateľov sú kľúčom k pocitu životnej pohody a bezpečia. Budujme si sebaúctu, učme sa neustále novým veciam, venujme sa tvorivým činnostiam, pomáhajme tam, kde je to potrebné a učme sa žiť v prítomnosti. Budme príkladom dobra a ľudskosti. Užívajme si bežné veci v živote a nachádzajme radosť v maličkostiach, ktoré nás v bežnom živote stretnú. Nezabúdajme sa prijímať a byť k sebe láskavý. Vnímajme pozitívne emócie a podnety okolo seba, pretože nám pomáhajú učiť sa, rozvíjať sa a nevzdávať sa. Vďaka nim máme silu prekonávať prekážky a ísť ďalej. Vnímajme ich, rozvíjajme a rozdávejme naokolo. Rozdávejme lásku, smiech, nádej, hrdosť, vďačnosť a pokoj. Zaujímajme sa o druhých ľudí. Majme v sebe pokoru a úctu, odpúšťajme. Zlepšujeme si tak vzájomný vzťah k ostatným a vytvárame prostredie, v ktorom sa bude dariť nám, aj iným. Hľadájme rovnováhu medzi povinnosťami a záľubami. Vytvorme si priestor na upokojenie, spomalenie a relax. Duševné zdravie sa nedá kúpiť, alebo ako poškodená súčiastka vymeniť. Je potrebné sa oň starať, čo sa nám vráti vo forme skutočnej kvality nášho života.

KOLIBA NA SMREKOVICI JE OPÄŤ OTVORENÁ

HOTEL GRANIT SMREKOVICA JE VĎAKA SVOJEJ HORSKEJ POLOHE, ĎALEKO OD RUCHU MESTA OBLÚBENÝM MIESTOM PRE VOJENSKÚ, AKO AJ PRE CIVILNÚ KLIENTELU. UŽ DLHŠIE PRIESTOR "KOLIBY" NEBOL VYUŽITÝ, HOCI MÁ VEĽKÝ POTENCIÁL.

V ROKU 2024 KOLIBE VRÁTILI DUŠU A JE OPÄŤ OTVORENÁ!

Koliba prešla kompletnou úpravou interiéru, ktorý je výsledkom ručnej práce. Vybavenie má charakter umeleckej expozície a práve ručne vyrezávané zariadenie vytvárajú špeciálnu atmosféru.

Koliba je určená na organizovanie osláv, rôznych rodinných či priateľských stretnutí a posedení. Kapacita je 40 osôb. V rámci prenájmu Koliby si klienti môžu objednať pohostenie podľa svojich preferencií - catering alebo bufetové stoly podľa požiadavky.

V PRÍPADE ZÁUJMU O BLIŽŠIE INFORMÁCIE NEVÁHAJTE KONTAKTOVAŤ HOTEL
NA E-MAIL RECEPCIA.SM@GRANITHOTELS.SK

[FACEBOOK.COM/GRANITHOTELS](https://www.facebook.com/granithotels)

[@GRANITSMREKOVICA](https://www.instagram.com/granitsmrekovica)

Maschinengewehr Schwarzlose z roku 1916

V zbierkach Múzea Slovenského národného povstania sa nachádza šesť viac či menej kompletných československých ťažkých guľometov vz. 7/24. Všetky zachované exempláre pochádzajú z výzbroje povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku.

Ich história je však omnoho dlhšia a zaujímavejšia. Guľomety zo zbierok múzea vyrobili v rokoch 1916 až 1918 pre rakúsko-uhorskú armádu. Pamätajú teda ešte časy monarchie a prvej svetovej vojny.

Zrodil sa v Nemecku

Na začiatku 20. storočia skonštruoval Andreas Schwarzlose v Nemecku guľomet, ktorý zaviedli do výzbroje rakúsko-uhorskej armády, ale dostal sa aj do ďalších armád. Rakúsko-uhorská armáda zaviedla zbraň ako Maschinengewehr M7 pre náboj 8 mm Mannlicher M93. Po skúsenostiach bola zbraň upravená na M7/12. Oba guľomety používali pozemné jednotky a to aj v úprave ľahký guľomet na ľahkej trojnožke.

Po skončení veľkej svetovej vojny sa guľomety dostali do výzbroje vznikajúcej československej armády. Od roku 1924 boli guľomety v Zbrojovke Ing. F. Janeček (Jawa) upravené na náboj 7,92 mm Mauser. Vznikol tak československý Guľomet „Š“ vz. 7/24. Okrem upravených guľometov vznikla aj menšia séria novo vyrobených guľometov, ktoré mali drobné odlišnosti a boli zavedené ako guľomet „Š“ vz. 24. Guľomety vz. 7/24 a vz. 24 úspešne slúžili v československej armáde až do polovice 30. rokov. Potreba modernejších zbraní viedla k vývoju a zavedeniu moderných guľometov vz. 35 a vz. 37. Schwarzlose ale slúžil aj počas mobilizácie na je-

seň 1938 a dočkal sa aj rozpadu štátu v marci 1939.

Guľomety na Slovensku

Nová slovenská armáda ponechala necelých dvetisíc guľometov vz. 7/24 a vz. 24 naďalej vo výzbroji. Pre každý peší prápor bolo tabuľkovo pridelených dvanásť guľometov v jeho štvrtých guľometných, neskôr sprievodných rotách. Rovnako jazdecké priezvedné oddiely vo svojich ťažkých eskadrónach mali pridelené guľomety vz. 7/24. Dlhodobá služba na guľometoch zanechala stopy, a tak trpeli opotrebovaním aj poruchami. Zbrojnice sa pre množstvo práce dostávali k potrebným opravám len postupne. K 20. aprílu 1943 mala Ústredná zbrojnica v Trenčíne na sklade 352 guľometov vz. 7/24 a vz. 24, z nich 313 potrebovalo opravu. Armáda sa snažila zabezpečiť použiteľnosť guľometov. Skúšala zaviesť lapače nábojníc či optické zameriavače, lenže to všetko ostalo iba v štádiu skúšok. Rokovania v roku 1943 o dodávke náhradných dielcov od výrobcu napokon viedli k odkúpeniu výrobnej dokumentácie, prípravkov a technologických postupov v prospech Slovenska.

Bojovali aj v SNP

Po vypuknutí Povstania sa asi 300 guľometov vz. 7/24 a vz. 24 dostalo do výzbroje povstaleckej armády. Postupne sa dostali aj do výzbroje niektorých

partizánskych oddielov a nachádzali sa dokonca aj vo výzbroji nemeckých okupačných jednotiek. Ešte po roku 1945 sa istý počet týchto zbraní dostal do výzbroje československej armády.

Vďaka tomu sa prvé guľomety vz. 7/24 v roku 1958 dostali aj do zbierok Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Prvým bol guľomet s výrobným číslom 11827 vyrobený v roku 1916 v továrni Steyer. V roku 1925 bol ako „ľahký guľomet“ v stave Pešieho pluku 25. V tom istom roku bol adaptovaný na ťažký guľomet „Š“ vz. 7/24. Po prevzatí vojenskou správou ho opäť prideliť do Pešieho pluku 25 v Lučenci, kde bol evidovaný pod číslom 156.

Po marci 1939 sa guľomet dostal do výzbroje horského Pešieho pluku 3 vo Zvolene. Je zrejmé, že sa zúčastnil bojových akcií pluku v septembri 1939 proti Poľsku, či v rokoch 1941 – 1943 proti ZSSR. Na jeseň 1944 bol pravdepodobne vo výzbroji niektorého z peších práporov povstaleckej armády. Podrobnejšie osudy zbrane č. 11827 nepoznáme, no československá armáda ho v roku 1958 odovzdala Múzeu SNP, ktoré guľomet zaevidovalo ako jeden z prvých predmetov zbierkového fondu. Dnes môžu návštevníci múzea vidieť guľomet v stálej expozícii.

PhDr. Marian Uhrin, PhD.
riaditeľ Múzea SNP
Banská Bystrica

Čo predchádzalo vypuknutiu druhej svetovej vojny?

Po tom, čo západné mocnosti v Mníchove koncom septembra 1938 ustúpili pred Hitlerovými územnými požiadavkami voči Československu, prakticky spečatili jeho osud. Mylné sa pritom domnievali, že zachránili mier.

Vyvrcholila tak politika uzmierovania (appeasementu), v rámci ktorej britskí a francúzski politici tolerovali obsadenie demilitarizovaného Porýnia, taliansku a nemeckú intervenciu v španielskej občianskej vojne či pripojenie Rakúska k Nemeckej ríši v marci 1938. V skutočnosti Mníchov bol len ďalším krokom na odstránenie Versailleskej mierovej zmluvy, ktorá po prvej svetovej vojne oklieštila Nemecko. Nebol to však jediný Hitlerov cieľ. Tým bolo tiež získanie „životného priestoru“ na východe a pretvorenie európskeho poriadku na základe rasovo-politických princípov. Pokračovaním Hitlerovej expanzívnej politiky v strednej Európe bolo rozbitie už beztak okypťeného Československa v marci 1939 a nasledujúca okupácia Čiech a Moravy. Vedľajším produktom bolo vytvorenie Slovenského štátu, od začiatku silne závislého od nacistického Nemecka. Pokračovaním Hitlerovej agresívnej politiky bolo aj donútenie Litvy k vydaniu prístavu Memel (Klaipėda). To však zo strany Hitlera nebolo všetko. Už krátko po Mníchove obrátil svoju pozornosť na Poľsko. Požadoval najmä komunikáciu cez poľský koridor do Východného Pruska a vyhlasoval, že slobodné mesto Gdaňsk (nemecky Danzig) musí patriť Nemecku. Nemci tiež požadovali účasť Poľska v pakte proti Kominterne. Na druhej strane Poľsko malo v Gdaňsku dostať zvláštne práva. Nemecko malo garantovať poľsko-nemecké hranice a predĺžiť zmluvu o neútočení z roku 1934.

Pakt o neútočení

Začiatkom roku 1939 sa vystupňovala propagandistická kampaň okolo nemeckého nároku na Gdaňsk. Nemecko sa však zatiaľ snažilo získať Poľsko, napriek tomu, že už od apríla pripravovalo vojenský plán útoku. Ponúkalo dokonca účasť Poľska na garanciách Slovenského štátu. Narážalo pritom na jeho nespokojnosť s ochrannou zmluvou medzi Nemeckom a Slovenskom. Na jej základe totiž Nemci na západe Slovenska vytvorili ochrannú zónu s výsadným postavením pre ich armádu. Keďže Poľsko aj tento „výmenný artikel“ odmietlo, Hitler sa rozhodol využiť aj slovenské územie ako nástupný priestor vo vojne. Poľsko sa pritom paradoxne postupne dostalo do rovnakej

Adolf Hitler pri podpise Mníchovskej dohody

situácie ako už neexistujúce Československo, na rozbití ktorého v dôsledku Mníchova samo participovalo (uplatnením nárokov na Tešínsko a pohraničné územia na Kysuciach, Orave a Spiši).

Uvedomujúc si hrozbu vojny Veľká Británia už 31. marca vyhlásila, že pokiaľ sa Poľsko bude vojensky brániť, príde mu spolu s Francúzskom na pomoc. Hitler na to vypovedal námornú dohodu s Britániou a zmluvu o neutralite s Poľskom. Nasledujúce udalosti výrazne ovplyvnil postoj ZSSR. Ten síce pokračoval v rokovaniach so západnými mocnosťami, dohoda s Hitlerom sa však Stalinovi zdala atraktívnejšia. Umožnila by mu totiž podieľať sa na rozbití a delení Poľska. Táto kalkulácia nakoniec prevážila aj nad ideologickými prekážkami spojenectva úhlavných nepriateľov. Výsledkom bolo uzavretie paktu o neútočení v Moskve 23. augusta 1939. Zmluva hovorila

o vzájomných záväzkoch nenapadnutia obidvoch strán. Z pohľadu Nemecka zažehňala hrozbu vojny na dvoch frontoch, pre Sovietov bol dôležitejší tajný protokol, ktorý určoval rozdelenie sfér vplyvu. Západná časť Poľska, vrátane Litvy, mala pripadnúť Nemecku, ZSSR si robil nárok na pobaltské štáty, Fínsko, časť Bieloruska, Ukrajinu a Besarábiu. Hranica vymedzených sfér vplyvu mala byť na línii riek Narew, Visla a San.

Pôvodný termín útoku na Poľsko, stanovený na 26. augusta, bol na poslednú chvíľu odvolaný po oznámení talianskeho diktátora Mussoliniho, že ešte nie je pripravený na vojnu, ako aj zistení, že Briti a Poliaci podpísali zmluvu o vzájomnej pomoci. K prepadnutiu Poľska (bez vypovedania vojny) a teda vypuknutiu druhej svetovej vojny nakoniec došlo 1. septembra 1939 o 4.45. hod.

Je smutnou skutočnosťou, že na tomto prepade sa zúčastnila slovenská armáda. Slovenská republika sa stala prvým nemeckým spojencom v druhej svetovej vojne. Poľsko sa naopak spoliehalo na pomoc Francúzska a Veľkej Británie, ktorí 3. septembra vyhlásili Nemecku vojnu. Vojenské akcie na západe sa však obmedzili na prieskum, delostrelecké prestrelky občasné letecké súboje v pohraničí atď. Poľská armáda sa tak ocitla v smrteľnom nebezpečenstve. Na vojnu proti početnejšej, lepšie vycvičenej a technicky vyspelejšej nemeckej armáde totiž nebola pripravená.

PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav
Foto: VHA Bratislava

Nemecká armáda v uliciach Prahy v marci 1939

Rad Červenej hviezd ZSSR

Vyobrazené sovietske vyznamenanie Rad Červenej hviezd pod číslom 3763530 udelili niekdajšiemu príslušníkovi

1. československého armádneho zboru v ZSSR
plukovníkovi Michalovi Kudzejovi.

Do zbierok Vojenského historického múzea sa dostalo darom 10. mája 2005. Išlo o vysoké sovietske vojenské vyznamenanie, zriadené na základe výnosu prezidia Najvyššieho sovietu ZSSR zo dňa 6. apríla 1930, predovšetkým ako ocenenie mimoriadnych zásluh a činov jednotlivcov i celých kolektívov pri obrane a výstavbe vlasti.

Pre vojakov i dôstojníkov

Podľa ustanovení bolo určené pre vojakov, poddôstojníkov a dôstojníkov sovietskej Červenej armády, ďalej pre príslušníkov vojenského námorníctva, pohraničných a vnútorných vojsk a pracovníkov Výboru štátnej bezpečnosti i ministerstva vnútra ZSSR, ako aj pre celé vojenské jednotky i útvary, lode námorníctva, podniky, inštitúcie a organizácie ako ocenenie ich vynikajúcej služby a výnimočných zásluh pri obrane ZSSR v období vojny i mieru. Udeľovalo sa za hrdinské činy, velenie a organizáciu podriadených vojakov, vynikajúci priebeh služby, dlhodobú službu v rámci ozbrojených zložiek ZSSR, za vynikajúce vynálezy a technické zlepšenia celoštátneho významu v oblasti vojenstva, vynikajúcu činnosť v rámci ochrany hraníc ZSSR a ďalšie skutky, ktoré prispeli k zvýšeniu bojovej schopnosti sovietskych ozbrojených zložiek a upevneniu obranyschopnosti ZSSR. Vyznamenanie udeľovali bežným sovietskym vojakom, dôstojníkom i generálom. Do roku 1947 ho dostávali aj civilné osoby.

Takmer 4 milióny ocenených

Celkovo bolo udelených 3 876 740 kusov. Avšak do júna 1941, teda za prvých jedenást rokov existencie radu ich udelili len 34 000. Až v priebehu vojny udelili ďalších viac ako 2 860 000 kusov, z toho viac ako dva milióny na jej konci. Ako prvý ním bol v máji 1930 vyznamenaný neskorší maršal ZSSR Vasilij Konstantinovič Blucher. Poslednýkrát bolo udelené 19. decembra 1991. Podľa ustanovení mohla byť tá istá osoba vyznamenaná aj viackrát. Počas jeho vyše 61-ročnej existencie ho tak päť osôb dostalo šesťkrát, viac než 60 osôb päťkrát, viac než 900 osôb štyrikrát a viac než 5 000 osôb trikrát. Zaujímavosťou je, že okrem sovietskych občanov mohlo byť toto vyznamenanie pri splnení rovnakých podmienok udeľované aj vojenským osobám, ktoré boli občanmi cudzích štátov.

Dostali ho aj čs. vojaci

Radom za mimoriadne zásluhy v bitke pri Sokolove vyznamenali 22 príslušníkov 1. československého samostatného poľného práporu v ZSSR a za mimoriadne zásluhy pri oslobodzovaní Kyjeva ho dostalo 27 príslušníkov 1. československej samostatnej brigády v ZSSR. Ďalšie desiatky československých občanov si vyznamenanie vyslúžili za mimoriadne skutky preukázané po boku sovietskych vojsk v bojoch Karpatsko-duklianskej operácie a pri nasledujúcom oslobodzovaní územia vlasti.

Vyznamenanie bolo razené zo striebra a tvorila ho päťramenná hviezda s ra-

menami potiahnutými rubínovo červeným smaltom. Do jej stredu bol vsadený stredový kruhový medailón. Rozpätie medzi protiľahlými vrcholmi hviezd bolo 47,6 mm. Na medailóne bol reliéfny spôsobom vyobrazený príslušník Červenej armády v zimnej rovnošate nesúci pušku so vztýčeným bodákom. Pod vojakom bol uvedený nápis: СССР (ZSSR) a okolo neho nápis: ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН СОЕДИНЯЙТЕСЬ! (Proletári všetkých krajín, spojte sa!).

Pod nápisom СССР bol v strede medzi dvoma spodnými ramenami hviezd umiestnený strieborný symbol znázorňujúci kosák a kladivo. Reverzná strana bola hladká. V jej strede sa nachádzala závitnica s naskrutkovanou širšou tenkou upevňovacou kruhovou maticou. Nad závitnicou bol v dvoch riadkoch vyrazený nápis: МОДЕЛЬ/ДВОР (Mincovňa) a pod ňou bolo vyryté, resp. vyrazené číslo vyznamenania. Vyryté čísla mali podobu tenších rukou písaných číslíc a razené číslice mali štandardnú tlačennú podobu. K radu nebola nikdy zriadená štandardná stuha a vo forme in natura sa teda hviezda nosila upevnená cez závitnicu vždy na pravej strane prs. Spolu s vyznamenaním bola nositeľovi odovzdávaná aj 24 mm široká vínovočervená látková stužka s 5 mm širokým stredovým pruhom striebornej farby.

Zaujímavosťou je, že tento rad sa po takmer 25 rokoch od svojho založenia stal ideovou predlohou pre vznik obdobného vyznamenania v povojnovom Československu. Bolo zriadené na základe vládneho nariadenia č. 6/1955 Sb. zo dňa 8. februára 1955.

Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum, múzejné oddelenie Svidník

Prešovské vrtuľníky cez zimu

čítajte na stranách 6 - 9

Foto: Štefan Jusko